

PÉTER KREKÓ  
LÓRÁNT GYŐRI  
EDIT ZGUT

# POZDROWIENIA Z ROSJI



---

**działalność prorosyjskich ekstremistycznych  
grup szerzących nienawiść  
w Europie Środkowo-Wschodniej**

# POZDROWIENIA Z ROSJI

---

Działalność prorosyjskich ekstremistycznych  
grup szerzących nienawiść w Europie Środkowo  
-Wschodniej

Péter Krekó  
Lóránt Győri  
Edit Zgut

kwiecień 2017 roku  
Raport opracowany przez Political Capital



**POLITICAL CAPITAL**  
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

© Political Capital Kft. 2017

ISBN 978-963-9607-14-9

## SPIS TREŚCI

---

<b>Podziękowania</b>	<b>5</b>
<b>Autorzy i instytucje uczestniczące</b>	<b>7</b>
Austria	7
Czechy	7
Węgry	7
Polska	8
Słowacja	8
<b>Streszczenie</b>	<b>9</b>
Secesjonizm i irredentyzm jako strategia polityczna	9
Brak reakcji	16
Co należy zrobić?	17
<b>Czechy</b>	<b>19</b>
Uwarunkowania polityczne	19
Zjednoczeni na obrzeżach	20
Działalność ekstremistów po aneksji Krymu	22
Dezinformacja jako zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego	23
<b>Słowacja</b>	<b>24</b>
Uwarunkowania polityczne	24
Paramilitarna radykalizacja przy wsparciu Rosji	26
Przenikanie do struktur organów egzekwowania prawa	27
<b>Węgry</b>	<b>29</b>
Uwarunkowania polityczne	29
Jobbik i jego organizacje satelickie gromadzą się pod flagą rosyjską	30
Aktywne działania: Węgierski Front Narodowy i sprawa Béli Kovácsa	32
Zagrożenie dla bezpieczeństwa europejskiego i regionalnego	33

<b>Polska</b>	<b>35</b>
Uwarunkowania polityczne	35
Sprawy wyborcze i szpiegostwo	36
„Miękką siłą” historycznych zaszczości	37
<b>Austria</b>	<b>39</b>
Uwarunkowania polityczne	39
Powiązania z Rosją: środowiska głównego nurtu i grupy skrajne	40
Miasto balów	42
<b>Załącznik 1. Antyzachodnia narracja w badanych krajach</b>	<b>43</b>
Austria	43
Czechy	43
Węgry	43
Słowacja	44
Polska	45
<b>Załącznik 2. Prorosyjskie organizacje paramilitarne w Europie Środkowo-Wschodniej*</b>	<b>47</b>
Czechy	47
Węgry	48
Słowacja	50

## PODZIĘKOWANIA

---

Niniejsze opracowanie stanowi podsumowanie wyników trwającego rok projektu, który obejmował pięć krajów i miał na celu badanie powiązań między różnymi prokremlowskimi interesariuszami a siłami politycznymi w Europie Środkowo-Wschodniej w ogóle, szczególnie zaś z peryferyjnymi, agresywnymi, skrajnie prawicowymi ruchami. Political Capital opublikował już wyniki badania ogólnoeuropejskiego<sup>1</sup> oraz studia przypadku dotyczące konkretnych państw na temat powiązań między (skrajnie prawicowymi) graczami politycznymi na Słowacji<sup>2</sup> i Węgrzech,<sup>3</sup> a także wydał raport na temat zaszczepiania w Europie Środkowo-Wschodniej ultrakonserwatywnych, nieliberalnych wartości przez prokremlowskich graczy<sup>4</sup>. Ważne badania z tego zakresu przeprowadziły również inne ośrodki<sup>5</sup>. Omawiany projekt jest jednak pierwszym, który skupia się głównie na **niosących przemoc** skutkach strategii państwa rosyjskiego i jego popleczników, polegającej na wspieraniu marginalnych, skrajnych organizacji w celu podważania dwustronnych więzi łączących Ukrainę i Stany Zjednoczone oraz destabilizowania regionu. Pięć krajów, na których się koncentrujemy w niniejszym raporcie, to Austria, Czechy, Węgry, Polska i Słowacja. Większość naszych ustaleń wskazuje pewne tendencje obecne w całym regionie.

---

1 K. Szabados, P. Krekó, *Russia's far-right friends*, Riskandforecast.com – [http://www.riskandforecast.com/post/in-depth-analysis/russia-s-far-right-friends\\_349.html](http://www.riskandforecast.com/post/in-depth-analysis/russia-s-far-right-friends_349.html) [dostęp: 20 marca 2017 roku]; *The Russian connection. The spread of pro-Russian policies on the European far right*, Political Capital Institute, Budapest 2014 – [http://www.riskandforecast.com/useruploads/files/pc\\_flash\\_report\\_russian\\_connection.pdf](http://www.riskandforecast.com/useruploads/files/pc_flash_report_russian_connection.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

2 P. Krekó et al., *Marching Towards Eurasia, The Kremlin connections of the Slovak far-right*, Political Capital, Social Development Institute, Budapest 2015 – [http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC\\_Study\\_Russian\\_Influence\\_Slovakia\\_ENG.pdf](http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_Study_Russian_Influence_Slovakia_ENG.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

3 A. Juhász et al., *„I am Eurasian” – the Kremlin Connections of the Hungarian Far-Right*, Political Capital-Social Development Institute, Budapest 2015 – [http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC\\_SDI\\_Boll\\_study\\_IamEurasian.pdf](http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_SDI_Boll_study_IamEurasian.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

4 P. Krekó et al., *The Weaponization of Culture – Kremlin's Traditional Agenda and the Export of Values to Central Eastern Europe*, Political Capital, Budapest 2016 – [http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC\\_reactionary\\_values\\_CEE\\_20160727.pdf](http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_reactionary_values_CEE_20160727.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

5 A. Shekhovtsov, *Russia and the Western Far Right: Tango Noir*, Routledge, Abingdon 2017 [w druku]; A. Polyakova, *Putinism and the European Far Right*, Institute of Modern Russia, 2016 rok; M.A. Orenstein, *Putin's Western Allies*, „Foreign Affairs” 2014, t. 25; *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe-Russia Relationship*, red. M. Laruelle, Lexington Books, Lanham, MD 2015; C. Mudde, *Russia's Trojan Horse*, openDemocracy, 2014 rok.

Prezentowane podsumowanie opiera się na studiach przypadku dotyczących konkretnych krajów, przeprowadzonych z udziałem lokalnych ekspertów i dziennikarzy śledczych. Wyrażamy nasze podziękowanie autorom i instytucjom wymienionym poniżej.

Wszystkie błędy i przeoczenia obciążają wyłącznie autorów.

## AUTORZY I INSTYTUCJE UCZESTNICZĄCE

### Austria

---

**Fabian Schmid** – dziennikarz śledczy, Derstandard.at

**dr. Bernhard Weidinger** – analityk, Centrum Dokumentacji Austriackiego Ruchu Oporu (Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes, DÖW)

### Czechy

---

**Jakub Janda** – szef programu Kremlin Watch i zastępca dyrektora think tanku European Values

**dr. Petra Vejvodová** – profesor w Instytucie Nauk Politycznych – Wydział Studiów Społecznych, Uniwersytet Masaryka w Brnie

**Veronika Vichová** – analityk, think tank European Values

### Węgry

---

**András Dezső i Szabolcs Panyi** – dziennikarze śledczy, Index.hu

**Lóránt Győri** – analityk geopolityczny, Political Capital

**Attila Juhász** – dyrektor, Political Capital

**dr. Péter Krekó** – starszy współpracownik Political Capital, profesor wizytujący na Indiana University, profesor Uniwersytetu Loranda Eötvösa

**Edit Zgut** – analityk polityki zagranicznej, Political Capital



## Polska

---

*Michał Kacewicz* – dziennikarz śledczy, Newsweek.pl

*Łukasz Wenerski* – analityk i koordynator projektów w Programie Europejskim, Instytut Spraw Publicznych

## Słowacja

---

*RadovanBránik* – niezależny ekspert do spraw bezpieczeństwa i bloger

*dr. Grigorij Mesežnikov* – prezes słowackiego Instytutu Spraw Publicznych (Inštitút pre verejné otázky, IVO)

*dr prawa Daniel Milo* – starszy pracownik naukowy i kierownik Programu Komunikacji Strategicznej w GLOBSEC Policy Institute



Niniejsze badanie oraz publikacja zrealizowane zostały przy wsparciu National Endowment for Democracy.



**National Endowment  
for Democracy**  
*Supporting freedom around the world*

### **Secesjonizm i irredentyzm jako strategia polityczna**

Od początku kryzysu ukraińskiego wyraźnie widać, że organizacje skrajnie prawicowe i ekstremistyczne, z których większość dotychczas obierała sobie za głównych wrogów mniejszości etniczne, wyznaniowe czy seksualne, przekierowują swoją uwagę na kwestie geopolityczne. Organizacje te nie tylko agituja przeciwko NATO i Unii Europejskiej, ale także darzą szczególną sympatią Rosję Władimira Putina, którą uważają za ideowy i polityczny wzór, żywią również głęboką nienawiść do Ukrainy.

Na podstawie licznych odkrytych przez nas w omawianych badaniach ideologicznych i osobistych związków między rosyjskimi biznesmenami, politykami i dyplomatami a organizacjami możemy stwierdzić, że powiązania te nie są przypadkowe. Wydają się raczej częścią szerszej zakrojonych wysiłków Kremla, zmierzających do podważenia stabilności regionu w ogóle, szczególnie zaś dwustronnych stosunków z Ukrainą, przez popieranie prawdziwych wicherzycieli w regionie: organizacji separatystycznych, rewizjonistycznych i ultranacjonalistycznych. Im więcej istnieje sporów między tymi krajami, im więcej wskrzesza się historycznych debat na temat granic oraz im więcej strachu i nieufności wzbudza się w regionie, tym lepiej dla Kremla. Sam Władimir Putin wydawał dziwne oświadczenia, które zdradzały wiele na temat destabilizujących intencji Moskwy: „Ktoś chce ponownie zacząć dyskusję o wynikach drugiej wojny światowej, zacznijmy więc debatę ten temat. Ale wtedy będziemy musieli rozmawiać nie tylko o Kaliningradzie, ale także o wszystkim – od wschodnich Niemiec po Lwów, który był częścią Polski, i tak dalej, i tak dalej. Są również Węgry i Rumunia. [...] Podnieście sztandar i ruszajcie”<sup>6</sup>.

---

<sup>6</sup> *Putin Discusses Trump, OPEC, Rosneft, Brexit, Japan (Transcript)*, „Bloomberg”, 5 września 2016 roku – <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-09-05/putin-discusses-trump-opec-rosneft-brexit-japan-transcript> [dostęp: 29 marca 2017 roku].

Granie kartą dezintegracji terytorialnej i wspieranie ruchów separatystycznych nie jest czymś nowym w repertuarze Kremla – Rosja miała swój udział w podobnych działaniach na Zachodzie, udzielając wsparcia różnym graczom, poczynając od włoskiej Ligi Północnej<sup>7</sup> po kalifornijski ruch secesjonistyczny<sup>8</sup>. Region Europy Wschodniej, który przed 1990 rokiem był częścią bloku radzieckiego, ma tu szczególne znaczenie, zwłaszcza od rozpoczęcia kryzysu ukraińskiego, kiedy byliśmy świadkami zwiększenia finansowania i wzmocnienia aktywnych działań Kremla w regionie.

Ujawnione e-maile głównego stratega Moskwy, Władysława Surkowa, który był mózgiem operacji zajęcia Krymu<sup>9</sup>, dowodzą, że w 2014 roku opracowano szeroko zakrojoną strategię destabilizacji, której celami były doprowadzenie do uzyskania autonomii przez Zakarpacie i federalizacja Ukrainy przez wywoływanie konfliktów między mniejszościami ruską i węgierską a ukraińską skrajną prawicą oraz wykorzystywanie jako narzędzi organizacji o charakterze secesjonistyczno-nacjonalistycznym na Ukrainie, na Węgrzech i w Rumunii. Ponadto prokremlowski działacz z Białorusi, Aleksander Usowski, organizował antyukraińskie wiece nawołujące do secesji terytoriów ukraińskich, opłacając lokalne ruchy nacjonalistyczne w Polsce, Czechach, na Słowacji i Węgrzech, przy finansowym wsparciu Konstantina Małofiejewa, prawosławnego oligarchy z kręgów bliskich Kremla, który wspiera również prorosyjskich „rebeliantów” na Ukrainie<sup>10</sup>.

---

7 A. Shekhovtsov, *The Italian far right Lega Nord builds closer ties with Moscow*, anton-shekhovtsov.blogspot.hu, 6 marca 2017 roku – <http://anton-shekhovtsov.blogspot.com/2017/03/the-italian-far-right-lega-nord-builds.html> [dostęp: 29 marca 2017 roku].

8 A.E. Kramer, *California Secession Advocate Faces Scrutiny Over Where He's Based: Russia*, „New York Times”, 21 lutego 2017 roku – [https://www.nytimes.com/2017/02/21/us/yes-california-calexit-marinelli-russia.html?\\_r=0](https://www.nytimes.com/2017/02/21/us/yes-california-calexit-marinelli-russia.html?_r=0) [dostęp: 29 marca 2017 roku].

9 M. Kálmán, *Kiszivárgott iratok: A Fidesz és a Jobbik segítségével akarta megszállni Kárpátalját Putyin?*, „Kettős Mércé”, 23 października 2016 roku – [http://kettosmerce.blog.hu/2016/10/26/a\\_fidesz\\_es\\_a\\_jobbik\\_segitsegevel\\_akarta\\_megszallni\\_karpataljat\\_putyin](http://kettosmerce.blog.hu/2016/10/26/a_fidesz_es_a_jobbik_segitsegevel_akarta_megszallni_karpataljat_putyin) [dostęp: 29 marca 2017 roku].

10 *Anti-Ukrainian actions in the Czech Republic and Poland sponsored by the oligarch from Russia*, 24-my.info, 15 marca 2017 roku – <http://24-my.info/anti-ukrainian-actions-in-the-czech-republic-and-poland-sponsored-by-the-oligarch-from-russia> [dostęp: 29 marca 2017 roku].

Niedawna afera „Laundromat” ujawniła, że Mateusz Piskorski, przywódca polskiej partii Zmiana, zwolennik prokremlowskich i prorosyjskich separatystów, a także organizator fikcyjnych misji obserwacji wyborów, który obecnie przebywa w areszcie pod zarzutem szpiegostwa, otrzymywał od Kremla pieniądze w latach 2012–2014<sup>11,12</sup>. (Niektóre organizacje i działania ujawnione w ramach studiów przypadku dotyczących poszczególnych krajów wymieniono w tabeli 1.)

Wielka strategia Moskwy łączy poparcie dla partii politycznych, dyplomację organizacji pozarządowych i intensywne działania dezinformacyjne. Plan Kremla opiera się na posowieckiej spuściznie w formie aktywnych działań, których celem jest wywieranie bezpośredniego wpływu na procesy polityczne w innych krajach<sup>13</sup>. Wszystko to dobrze pasuje do poglądów na współczesną wojnę Szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Rosji Walerija Gierasimowa, który nadzoruje działania rosyjskiego wywiadu. Przedstawił je szczegółowo rok przed aneksją Krymu: „Przestrzeń informacyjna otwiera szerokie asymetryczne możliwości ograniczenia potencjału bojowego wroga”<sup>14</sup>.

---

11 *The Russian Laundromat Exposed*, „OCCRP”, 20 marca 2017 roku – <https://www.occrp.org/en/laundromat/the-russian-laundromat-exposed> [dostęp: 23 marca 2017 roku]; W. Cieśla, *Kto prał w Polsce brudne pieniądze z Rosji?*, „Newsweek Poland”, 19 marca 2017 roku – <http://www.newsweek.pl/swiat/polityka/sledztwo-newsweeka-kto-pral-w-polsce-brudne-pieniadze-z-rosji-film,407123.html> [dostęp: 23 marca 2017 roku].

12 P. Reszka, M. Tomaszkiwicz, *Wielbiciel Hitlera, który z pieniędzy Kremla finansował skrajną prawicę w Polsce. Kim jest Aleksander Usowski?*, newsweek.pl, 3 kwietnia 2017 roku – <http://www.newsweek.pl/polska/polityka/jak-kreml-finansowal-skraina-prawice-w-polsce-artykuly,408023,1.html> [dostęp: 5 kwietnia 2017 roku].

13 S. Abrams, *Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin's Russia*, „Connections QJ” 2016, nr 1, s. 5–31 – [https://it4sec.org/system/files/15.1.01\\_abrams.pdf](https://it4sec.org/system/files/15.1.01_abrams.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

14 Ch.K. Bartles, *Getting Gerasimov Right*, „Military Review” 2016 (styczeń-luty), s. 30 – [http://usacac.army.mil/CAC2/MilitaryReview/Archives/English/MilitaryReview\\_20160228\\_art009.pdf](http://usacac.army.mil/CAC2/MilitaryReview/Archives/English/MilitaryReview_20160228_art009.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

**Tabela 1. Prorosyjskie i antyukraińskie organizacje radykalne i ekstremistyczne oraz ich destabilizujące działania**

Kraj	Organizacja	Osoba	Działania
Czechy	Narodowa Demokracja/ Samoobrona Narodowa	Nela Lisková	Utworzenie nielegalnego „konsulatu” Ludowej Republiki Donieckiej w 2016 roku.
Węgry	Jobbik	Béla Kovács	Szpiegostwo na rzecz Federacji Rosyjskiej przeciwko Unii Europejskiej (śledztwo wszczęto w 2014 roku).
Węgry	portal Hidfo.ru/ Ministerstwo Spraw Zagranicznych Federacji Rosyjskiej	brak danych	Oskarżenie rządu węgierskiego o sprzedaż czołgów T-72 Ukrainie. Ta fałszywa informacja znalazła się w informacji prasowej Kremla w 2014 roku.
Węgry	Węgierski Front Narodowy	brak danych	Ćwiczenia airsoftowe z udziałem przedstawicieli GRU.
Słowacja	Słowacki Ruch Odrodzenia	Marek Rusyniak	Szkolenia prowadzone przez byłych żołnierzy Specnazu. Współpraca z organizacjami Narodnyi Sobor, Stiağ, Dobroolec. Rekrutowanie bojowników separatystów w 2014 roku.
Polska	Zmiana/Kongres Nowej Prawicy	brak danych	Przestępstwa motywowane nienawiścią skierowane przeciwko pomnikom z drugiej wojny światowej na zachodniej Ukrainie w 2014 roku.
Austria	Ruch Identytariański	Martin Sellner	Organizowanie protestów przeciw uchodźcom, inspirowanych ideologią Aleksandra Dugina.

Celem strategii jest wykorzystywanie słabości regionu Europy Środkowo-Wschodniej, między innymi gorzkich wspomnień dawnych sporów terytorialnych, tendencji nacjonalistyczno-secesjonistycznych i wciąż straszących widm szowinistycznych ideologii, obiecujących ponownie uczynić te narody wielkimi. Jak pokazują badania opinii publicznej, nie tylko ksenofobiczny nacjonalizm jest w tym regionie rozpowszechniony<sup>15</sup>, ale znacznym poparciem cieszą się także oczekiwania rewizjonistyczne i ekspansjonistyczne (tabela 2). Zdaniem Janusza Bugajskiego i Maragrity Assenovej: „Moskwa [...] stara się wykorzystywać polityczne, etniczne, religijne i społeczne zawirowania w Europie Środkowo-Wschodniej po to, aby wytrącać tamtejsze rządy z równowagi. Każdy regres demokracji w tej części Europy połączony ze wzrostem nacjonalizmu i populizmu może sprzyjać celom Rosji przez osłabianie instytucji demokratycznych, wywołując podziały w Unii Europejskiej i osłabiając skuteczność NATO”<sup>16</sup>.

Prorosyjskie organizacje ekstremistyczne często zachowują się tak, jakby z rozmysłem realizowały opisaną wyżej strategię Moskwy. Klasycznym przykładem takiego zachowania jest Ruch Młodzieżowy Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie (Hatvannégý Vármegye Ifjúsági Mozgalom, HVIM) na Węgrzech. Organizacja ta brała udział w rekrutowaniu ekstremistów poza granicami Węgier, wydawała oświadczenia stwierdzające, że Zakarpacie nie jest częścią Ukrainy, organizowała manifestacje poparcia dla „Donieckiej Republiki Ludowej” i wzywała do bojkotu wyrobów czekoladowych produkowanych przez firmy związane z Petrem Poroszenką. Ponadto rumuńskie władze oskarżyły ją o przygotowywanie zamachu terrorystycznego w Rumunii. Istnieją także organizacje ekstremistyczne, których jawne i oczywiste związki z Rosją są jeszcze lepiej udokumentowane. Przywódca MNA 1989, ekstremistycznego ruchu o rozległych powiązaniach z rosyjskimi służbami specjalnymi, w październiku 2016 roku na Węgrzech zamordował policjanta.

---

15 Por. Political Capital's Demand for Right Wing Extremism Index – <http://www.derexindex.eu>.

16 J. Bugajski, M. Assenova, *Eurasian Disunion: Russia's Vulnerable Flanks*, The Jamestown Foundation, Washington 2016, s. 140.

Okazało się, że funkcjonariusze rosyjskiego wywiadu wojskowego GRU, udając rosyjskich dyplomatów, uczestniczyli we wspólnych ćwiczeniach airsoftowych razem z członkami tej organizacji. Dawna witryna internetowa MNA 1989 była wcześniej wymieniona w oświadczeniu rosyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych jako „dowód” w sprawie podrzuconej nieprawdziwej wiadomości o węgierskich czołgach rzekomo transportowanych na Ukrainę. Budapeszt staje się dziś centrum prorosyjskiej skrajnej prawicy, szczególnie bazą prorosyjskich międzynarodowych sieci ekstremistycznych takich jak Knights Templar International, a także gospodarzem spotkań i schronieniem dla szwedzkich, francuskich i brytyjskich ekstremistów, podczas gdy władze przytykają oczy na ich działania.

Słowaccy przedstawiciele skrajnie prawicowych organizacji paramilitarnych walczą na wschodzie Ukrainy lub propagują interesy separatystów na Słowacji. Wśród nich jest Martin Kepřta, były członek organizacji Słowaccy Rekruci (Slovenskí Branci, SB), której działacze byli wcześniej szkoleni przez żołnierzy specnazu – sił specjalnych rosyjskiego wywiadu wojskowego. Polski kontrwywiad prowadzi obecnie dochodzenie w sprawie Mateusza Piskorskiego, przywódcy polskiej skrajnie lewicowej partii Zmiana, a także dawnych działaczy skrajnie prawicowego Kongresu Nowej Prawicy (KNP), w związku z zarzutami o szpiegostwo na rzecz Rosji. Ci ostatni mieli jakoby uczestniczyć w tak zwanych aktywnych działaniach na terytorium Ukrainy w 2014 roku, których celem było wywołanie konfliktu na tle etnicznym skierowanego przeciwko polskiej mniejszości mieszkającej na zachodzie Ukrainy.

W Czechach „Doniecka Republika Ludowa” otworzyła we wrześniu 2016 roku „konsulat” (nieuznawany przez czeskie władze), korzystając z pomocy czeskich skrajnie prawicowych działaczy, w tym organizacji paramilitarnej Samoobrona Narodowa. Raport roczny czeskiej Informacyjnej Służby Bezpieczeństwa (Bezpečnostní informační služba, BIS) również mówi o rozległych powiązaniach między siłami ekstremistycznymi a Rosją.

W Austrii nie tylko skrajnie prawicowa Wolnościowa Partia Austrii (Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ) służy interesom Kremla, ale widać również coraz bardziej intensywną współpracę między Rosją a Ruchem Identytariańskim – ekstremistycznym ugrupowaniem młodzieżowym wyznającym idee Aleksandra Dugina – której towarzyszą nasilenie działań, gotowość do użycia przemocy i duże zdolności mobilizacyjne. Wszystkie te przykłady pokazują, że zagrożenie, jakie Rosja stanowi dla regionu, nie ma wyłącznie charakteru politycznego czy informacyjnego, ale jest to także zagrożenie dla bezpieczeństwa.

Od czasu aneksji Krymu Rosja żywo interesowała się tymi organizacjami, aby destabilizować region. Poza tym ugrupowania te wystawiają na próbę i podważają zaufanie pokładane w tych państwach i w ich organach ścigania. Znalazły one naturalnych sojuszników w ruchach ekstremistycznych, których głosy są wzmacniane przez silnie prorosyjskie sieci medialne, rozpowszechniające nieprawdziwe informacje i teorie spiskowe, głównie w mediach społecznościowych, aby rozbudzać i pogłębiać konflikty etniczne, społeczne i narodowe. Co więcej, media te nawołują mniejszości żyjące na Ukrainie do secesji i dołączania do buntowników na wschodzie Ukrainy. Kryzys uchodźczy, pogłębiony przez rosyjską interwencję w Syrii, tylko pomaga rozwijać się tym ruchom i ośrodkom medialnym, które prezentują nieprawdziwe informacje na podatnym gruncie podsycanych uczuć strachu, nieufności i ksenofobii. Takie działania propagandowe wykorzystują rozpowszechniony, choć niedominujący w tych krajach, brak zaufania do Zachodu, żeby zwracać kraje regionu przeciwko sobie<sup>17</sup>.

---

17 GLOBSEC Trends, *Central Europe under the fire of propaganda: Public opinion poll analysis in the Czech Republic, Hungary and Slovakia*, Globsec Policy Institute, wrzesień 2016 roku – [http://www.cepolicy.org/sites/cepolicy.org/files/attachments/glb\\_trends\\_en.pdf](http://www.cepolicy.org/sites/cepolicy.org/files/attachments/glb_trends_en.pdf) [dostęp: 20 marca 2017 roku].



Tabela 2. „Czy części obszaru państw sąsiadujących należą do nas?” – odsetek osób, które zgadzają się z tym stwierdzeniem)<sup>18</sup>

Kraj	Zgadzam się
Bułgaria	66
Węgry	61
Rosja	58
Polska	51
Czechy	40
Słowacja	29

## Brak reakcji

Kreml jest wyjątkowo skuteczny w zakresie infiltrowania partii skrajnych i organizacji paramilitarnych w Europie Środkowej, które łatwo kupić lub kontrolować, ponieważ grupy te są zwykle niewielkie i podatne na manipulacje. Chociaż działania destabilizujące w regionie były do tej pory raczej ograniczone, zagrożenie to należy traktować poważnie.

Główny problem polega na tym, że działania te nie spotykają się z odzewem w większości z tych krajów. Naturalnie region ten nie jest jednorodny. Polska – jedyny spośród pięciu badanych krajów, który bezpośrednio graniczy z Rosją – jest tradycyjnie bardziej czujna, jeśli chodzi o wysiłki mające na celu wywieranie wpływu, a polscy przywódcy mają świadomość, że Kreml prowadzi „wojnę psychologiczną”.

Czeski rząd również wydaje się bardziej skory do badania tych powiązań i przeciwdziałania im instytucjonalnie. W państwach tych obserwujemy próby aresztowania osób powiązanych z rosyjskimi służbami specjalnymi, podejmowania kroków zwalczających działania szpiegowskie i powoływania organów do przeciwdziałania dezinformacji.

<sup>18</sup> *Two Decades After the Wall's Fall*, Pew Global Attitudes, 2009 rok – <http://www.pewglobal.org/files/pdf/267.pdf> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Słowackie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ogłosiło ostatnio, że słowacka policja zatrudni dwunastu nowych specjalistów w zakresie przeciwdziałania rosyjskiej dezinformacji i zagrożeniom hybrydowym, co stanowi prawdopodobnie reakcję na krytykę ze strony prezydenta Słowacji Andreja Kiski dotyczącą tego, że państwo słowackie nie jest przygotowane do odpierania takich zagrożeń<sup>19</sup>.

Węgry i Austria raczej nie są chętne do działania i reagowania, poza tym dość powszechnie zaprzecza się tam istnieniu zagrożenia ze strony Rosji dla Europy Środkowo-Wschodniej. Nacjonalistyczni przywódcy w regionie mają tendencję do chwalenia się zdolnością do obrony swoich krajów przed zagrożeniami z zewnątrz, ale milczą, gdy chodzi o oczywiste, czasem nawet brutalne rosyjskie próby podważenia ich suwerenności i upokorzenia instytucji państwowych. Ponadto czasami zachęcają do takich działań swoim dyplomatycznym milczeniem i „pragmatycznymi” gospodarczymi i politycznymi związkami z Rosją.

### **Co należy zrobić?**

W celu walki z tym zagrożeniem zalecamy podjęcie następujących kroków:

1. Rosyjskie wpływy w regionie powinny być traktowane jako zagrożenie dla bezpieczeństwa. Ministerstwa spraw wewnętrznych oraz agencje kontrwywiadu muszą mieć zapewniony personel, środki i wsparcie polityczne, żeby ujawniać te złowrogie powiązania.
2. Politycy w Europie Środkowo-Wschodniej nie powinni dalej ignorować istoty sprawy w dwustronnych rozmowach z Rosją. Należy mówić o oczywistych próbach ze strony Rosji wpływania na scenę polityczną w ich krajach i o podejmowanych przez Kreml próbach instrumentalnego wykorzystywania agresywnych organizacji. Kwestie te powinny być omawiane w rozmowach dwustronnych.
3. Powiązania finansowe między ekstremistycznymi organizacjami a Rosją powinny być przedmiotem oficjalnych dochodzeń, jak najszybciej należy również zbadać ostatnio ujawnione informa-

---

19 M. Finta, *Szlovákia az orosz propaganda egyik fontos célszázaga*, „Új szó”, 21 marca 2017 roku – <http://ujso.com/online/kozelet/2017/03/21/szlovakia-az-orosz-propaganda-egyik-fontos-ce-lorszaga> [dostęp: 23 marca 2017 roku].

- cje (akta Surkowa, e-maile Usowskiego, śledztwo w sprawie afery „Laundromat”).
4. Sprawą pilną jest przeprowadzenie szeroko zakrojonej lustracji w organach ścigania. Organy ścigania i służby specjalne (szczególnie w krajach postkomunistycznych) wciąż są infiltrowane przez rosyjskie służby specjalne, co zmniejsza szanse odpiernania opisanych zagrożeń.
  5. Zagrożenie, jakie stanowią rosyjska wojna informacyjna i wpływy polityczne Rosji, powinny być uwzględnione w dokumentach i ocenach dotyczących bezpieczeństwa narodowego. W Czechach już tego dokonano, ale żaden inny kraj regionu do tej pory tego nie uczynił.
  6. Nastroje eurosceptyczne i antyamerykańskie stanowią podatny grunt dla postaw prokremlowskich. Siły polityczne, które pragną ograniczyć rosyjskie wpływy, powinny również porzucić antyzachodnią retorykę.
  7. Potrzebna jest większa integracja służb specjalnych. W celu przeciwności niechęci niektórych państw członkowskich, na przykład Węgier, do ujawnienia potencjalnych zagrożeń wynikających z rosyjskich wpływów i do przyznania, że zagrożenia te mają charakter ogólnoeuropejski, Unia Europejska powinna dążyć do większej integracji służb wywiadowczych w Unii Europejskiej pod egidą Rady Europejskiej czy nawet Komisji Europejskiej.
  8. Absolutnie konieczne jest większe transatlantyckie zaangażowanie polityczne ze strony Stanów Zjednoczonych. W ciągu ostatnich kilku lat widzieliśmy, że postawa „miękkiego izolacjonizmu” reprezentowana przez poprzednią administrację sprzyjała złowrogim wpływom gospodarczym i politycznym w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Aby przeciwdziałać tej tendencji, Stany Zjednoczone powinny zwiększyć swoje zaangażowanie w region Europy Środkowej – miejsce, gdzie miały swój początek obie wojny światowe XX wieku.

Współpraca: *Petra Vejvodová, Jakub Janda, Veronika Víchová*

### **Uwarunkowania polityczne**

Po upadku komunizmu i rozpadzie Czechosłowacji w 1993 roku Czechy stały się integralną częścią NATO i Unii Europejskiej, podążając najściślej ze wszystkich krajów postkomunistycznych Europy Środkowej za przywództwem Berlina we Wspólnocie. Chociaż związki między oboma krajami są tradycyjnie ważne, ale pełne rezerwy, to jednak aneksja Krymu doprowadziła do polaryzacji sytuacji. Akt ten został szybko określony jako rosyjska agresja militarna i nielegalna okupacja zarówno przez czeski parlament, jak i przez czeski rząd. Z kolei prezydent Miloš Zeman właściwie powitał ten krok z zadowoleniem – z otwartością, jakiej żaden inny przywódca z państw członkowskich Unii Europejskiej nie odważył się okazać.

Szczególny charakter wpływów Rosji w Czechach bierze się stąd, że prorosyjscy gracze polityczni reprezentują tylko małą, choć głośną i widoczną grupę, o dość niewielkim wpływie politycznym. Silnie prorosyjskie środowisko polityczne opiera się na politykach takich jak prezydent Miloš Zeman czy Jan Mládek, były minister przemysłu i handlu (2014–2017), oraz na partiach marginalnych, jak skrajnie prawicowa Wolność i Demokracja Bezpośrednia, Komunistyczna Partia Czech i Moraw czy grupy paramilitarne, takie jak Samoobrona Narodowa. Liczne prorosyjskie „media alternatywne” pomagają wzmocnić głos skrajnych organizacji.

W środowisku czeskich grup skrajnie prawicowych i ekstremistycznych dominują sympatie prorosyjskie: Tomio Okamura, przywódca ruchu Wolność i Demokracja Bezpośrednia, popiera referenda na terenach zajętych przez separatystów we wschodniej Ukrainie, z kolei partia Narodowa Demokracja chwaliła wysiłki Władimira Putina zmierzające do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na Ukrainie. Niebezpieczeństwo ze strony tych organizacji jest trojakie.

Po pierwsze, stanowią one bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa jako narzędzie wykorzystywane przez Rosję w wojnie hybrydowej przeciwko Europie. Po drugie, czeskie prorosyjskie organizacje paramilitarne są zagrożeniem na skalę regionalną, dotyczy to również słowackich prorosyjskich środowisk ekstremistycznych i paramilitarnych. Po trzecie, mimo integracji kraju ze strukturami Zachodu, ponad połowa ludności Czech dość sceptycznie odnosi się do Unii Europejskiej, orędownikom Kremla zatem, nawet tym o peryferyjnym znaczeniu, łatwo jest podsycać nastroje skierowane przeciwko establishmentowi. Z drugiej strony Czechy są wzorem w Europie Środkowo-Wschodniej pod względem politycznej reakcji na zagrożenia. Czeskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uruchomiło w styczniu 2017 roku Ośrodek Zwalczania Zagrożeń Terrorystycznych i Hybrydowych, po tym jak w nowej czeskiej strategii bezpieczeństwa z 2015 roku znalazły się ostrzeżenia przed wojną hybrydową.

## **Zjednoczeni na obrzeżach**

Partie i politycy znajdujący się zarówno wewnątrz instytucji głównego nurtu, jak i poza nimi, opętani polityczną rusofilią, usprawiedliwiają geopolityczne stanowisko Kremla, rozpowszechniając jednocześnie antyunijną, antyamerykańską i antynatowską narrację. Czechy są jednym z niewielu krajów, gdzie ekstremiści często powtarzają opinie głowy państwa: prorosyjskie nastawienie czeskiego prezydenta Miloša Zemana sięga czasów sprzed wydarzeń na Krymie, kontynuuje on jednak ten prorosyjski kurs, stwierdzając, co nieraz podchwytywały rosyjskie media i rozmaite prorosyjskie skrajne ośrodki informacyjne, że Krym nie może być zwrócony Ukrainie i że były ukraiński premier Arsenij Jaceniuk był „premierem wojny”<sup>20</sup>.

---

<sup>20</sup> Zeman: *Jaceniuk je „premiér války”, nechce mírové řešení*, zpravy.e15.cz, 3 stycznia 2015 roku – <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/zeman-jaceniuk-je-premier-valky-nechce-mirove-reseni-1149666> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

W środowiskach marginalnych – z wyjątkiem Partii Komunistycznej – znajdujemy ugrupowania skrajnie prawicowe nieskrępowanie wyrażające swoje poparcie dla Moskwy, postępujące zgodnie z dobrze znanym w Europie schematem. Grupa ta obejmuje partie Wolność i Demokracja Bezpośrednia, Narodowa Demokracja oraz Robotnicza Partia Sprawiedliwości Społecznej. Ich promoskiewskiej postawie i krytyce Unii Europejskiej czy Stanów Zjednoczonych towarzyszy silna niechęć do migracji, odrzucenie wielokulturowości i ogólne opowiedzenie się za ksenofobią ubraną w rozmaite globalne teorie spiskowe. Na przykład Tomio Okamura, przywódca ruchu Wolność i Demokracja Bezpośrednia, nie tylko zaprzeczył jakiegokolwiek rosyjskiej agresji, ale także twierdził, że wojna domowa na Ukrainie została sprowokowana przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską, podczas gdy NATO „zbroi się przeciwko Rosji”<sup>21</sup>. Jeden z członków Narodowej Demokracji, Ladislav Zemánek, uczestniczył jako obserwator w zorganizowanych przez separatystów wyborach we wschodniej Ukrainie<sup>22</sup>.

Jeśli chodzi o propagowanie rosyjskich interesów, to w parlamencie partie skrajne odkładają na bok swoje zwykłe animozje. Najważniejsza prorosyjska organizacja pozarządowa – Instytut Słowiańskich Studiów Strategicznych – prowadziła seminaria dla posłów, odbywające się pod hasłami „Współczesny faszyzm w Europie” i „Mity na temat Rosji”, które były organizowane najpierw przez skrajnie lewicową Partię Komunistyczną Czech i Moraw, następnie zaś, w 2016 roku, przez skrajnie prawicowy ruch Wolność i Demokracja Bezpośrednia. Tomio Okamura tak podsumował swoje „pacyfistyczne” stanowisko: „Droga do pokoju w Europie prowadzi przez współpracę, a nie konfrontację z Rosją”<sup>23</sup>.

---

21 *Ukrajina: kdo je tu vlastně zločincem*, tomio.cz, 8 września 2014 roku – <http://www.tomio.cz/aktuality/ukrajina-kdo-je-tu-vlastne-zlocincem> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

22 V. Žilková, *Volby v Donbasu sledovali vedle senátora Doubravy i fašisté z Maďarska*, iDNES.cz, 3 listopada 2014 roku – [http://zpravy.idnes.cz/na-separatisticke-volby-v-donbasu-dohlizeli-clenove-krajne-pravicovych-stran-1hj-/zahranicni.aspx?c=A141103\\_130917\\_zahranicni\\_vez](http://zpravy.idnes.cz/na-separatisticke-volby-v-donbasu-dohlizeli-clenove-krajne-pravicovych-stran-1hj-/zahranicni.aspx?c=A141103_130917_zahranicni_vez) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

23 *Tomio Okamura: Sankce vůči Rusku byly od počátku naprostá hloupost*, spd.cz – <http://spd.cz/tomio-okamura-sankce-vuci-rusku-byly-od-pocatku-naprosta-hloupost> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

## Działalność ekstremistów po aneksji Krymu

Podczas gdy czeskie ruchy paramilitarne ogólnie słabną i zanikają, to nowe prorosyjskie organizacje zaczęły się pojawiać po kryzysie krymskim, co wydaje się czymś więcej niż zwykłym zbiegiem okoliczności. Na przykład organizacja Czechosłowaccy Rezerwiści przeciwko Wojnie Planowanej przez Dowództwo NATO, powstała w 2015 roku, jak głosi jej manifest, odmawia jakiegokolwiek walki w przyszłości w szeregach Sojuszu Północnoatlantyckiego przeciwko Rosji albo innym narodom słowiańskim<sup>24</sup>. Jej członkowie to głównie dobrze wyszkoleni byli wojskowi, a organizowane przez nich ćwiczenia są prowadzone z wykorzystaniem legalnej broni. Inna organizacja paramilitarna – Narodowa Samoobrona – została założona przez osoby skupione wokół partii Narodowa Demokracja w reakcji na kryzys migracyjny w 2015 roku, aby obronić Czechy przed napływem migrantów. Nela Lisková, jedna z osób przewodzących tej organizacji, w marcu 2016 roku odwiedziła Doniecką Republikę Ludową jako członkini delegacji Samoobrony Narodowej. Po tym spotkaniu utworzono w Ostrawie „konsulat” Donieckiej Republiki Ludowej w Czechach – z Nelą Liskową jako „konsulem” – który tak naprawdę zarejestrowano jako czeską organizację pozarządową i który nie został uznany przez czeskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych<sup>25</sup>.

Mimo że organizacje te liczą tylko kilkuset członków, wciąż mogą silnie destabilizować sytuację w kraju nie tylko z powodu swoich ksenofobicznych akcji skierowanych przeciwko migrantom, ale także dlatego, że należą do prorosyjskich „wertikalnych struktur władzy” w Czechach. Samoobrona Narodowa współpracuje z partią Narodowa Demokracja, z kolei Czechosłowaccy Rezerwiści przeciwko Wojnie Planowanej przez Dowództwo NATO zaoferowali swoje usługi Milošowi Zemanowi, który na razie nie skorzystał z tej oferty.

---

24 “Memorandum - Czechoslovak Soldiers in Ambush War against the Planned NATO Command,” 2017, <http://csla.komuna.cz/memorandum-en-version/>.

25 T. Wesolowsky, *Donetsk Separatists Fly Flag At Czech Center That Prague Vows To Close*, Radio Free Europe, 2 września 2016 roku – <http://www.rferl.org/a/ukraine-donetsk-czech-consulate-ostrava-liskova/27962142.html> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

## Dezinformacja jako zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego

Prorosyjskie ośrodki dezinformacji – kilkadziesiąt nowych placówek medialnych i stron internetowych – wspierają wszystkie wymienione wyżej prorosyjskie organizacje, w tym te najbardziej ekstremalne, rozpowszechniając ich polityczny przekaz. O ich potencjale świadczy to, że jedna czwarta czeskiej opinii publicznej ufa tak zwanym mediom alternatywnym bardziej niż mediom głównego nurtu<sup>26</sup>. Czeska agencja kontrwywiadu stwierdziła w raporcie rocznym z 2015 roku, że celem działania tych mediów było wywoływanie napięć społecznych i politycznych, jednocześnie zakłócając jedność NATO i Unii Europejskiej, aby odizolować Ukrainę na arenie międzynarodowej<sup>27</sup>. Wszystko to skłoniło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do powołania Ośrodka Zwalczania Terroryzmu i Zagrożeń Hybrydowych, który ma przeciwdziałać nieliniowym działaniom wojennym prowadzonym przez Kreml.

---

<sup>26</sup> *Disinformation operations in the Czech Republic*, European Values Think-Tank, 13 września 2016 roku – <http://www.europeanvalues.net/vyzkum/disinformation-operations-in-the-czech-republic> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

<sup>27</sup> *Annual report of the Security Information Service for 2015*, 2015 rok – <https://www.bis.cz/vyrocní-zprávaEN890a.html?ArticleID=1104> [dostęp: 20 marca 2017 roku].



Współpraca: *Grigorij Meseżnikov, Radovan Bránik*

### Uwarunkowania polityczne

Na Słowacji o wpływach Kremla częściowo decyduje pozytywne budowanie tożsamości historyczno-narodowej na podstawie wspólnej ideologii pansłowiańskiej, sięgającej korzeniami XIX wieku. Po transformacji nastroje antyzachodnie pomogły nacjonalistom ożywić tę panslawistyczną tendencję. Silnie prorosyjskiej polityce zagranicznej ery Vladimíra Mečiar z lat dziewięćdziesiątych położył tamę 1998 rok, z kolei integracja kraju z zachodnimi strukturami NATO i Unii Europejskiej zakończyła się w 2004 roku. Nadal jednak słowacką politykę głównego nurtu cechuje „przyjaźnie pragmatyczny” stosunek do Rosji, zgodny z tradycyjnie silnie prorosyjskimi nastrojami społecznymi. Na przykład premier Robert Fico z partii Kierunek – Socjalna Demokracja (SMER – sociálna demokracia) stał się jednym z najgłośniejszych krytyków europejskich sankcji wobec Rosji<sup>28</sup>. Wojna na wschodzie Ukrainy nieco jednak zmieniła sytuację, przekształcając w oczach słowackiej opinii publicznej Rosję w zagrożenie<sup>29</sup>, podczas gdy rząd stanowczo poparł integralność terytorialną Ukrainy<sup>30</sup>. W sytuacji, gdy premier podtrzymuje „gołębią” politykę, nie porzucając europejskiego głównego nurtu, skrajnie prawicowa Ludowa Partia – Nasza Słowacja, stała się ostatnio główną siłą napędową nacjonalistycznego, prorosyjskiego politycznego panslawizmu. Słowacka Partia Narodowa, niegdyś najgorętszy zwolennik Rosji, nieco stonowała swoje prorosyjskie nastawienie po wejściu w skład trzeciego gabinetu premiera Roberta Fico<sup>31</sup>.

---

28 P. Krekó et al., *Marching Towards Eurasia, The Kremlin connections of the Slovak far-right*, op. cit., s. 16.

29 *Ibidem*, s. 29.

30 Słowacki rząd wsparł także Ukrainę, umożliwiając odwrotny przepływ gazu, zapewniając pomoc humanitarną oraz szkolenia ukraińskich ekspertów wojskowych dla ukraińskich ministerstw obrony i zdrowia.

31 *Meet Slovakia's new cabinet*, „Spectator”, 22 marca 2016 roku – <https://spectator.sme.sk/c/20121797/meet-slovakias-new-cabinet.html> [dostęp: 13 marca 2017 roku].

Z kolei otwarcie neonazistowski przywódca Ludowej Partii – Nasza Słowacja, Marián Kotleba, wcześniej czołowy przywódca ekstremistycznej skrajnej prawicy, nazwał rewolucję na Majdanie działaniem „terrorystów”, jego partia rozpoczęła zaś zbieranie podpisów pod petycją wzywającą do wyjścia Słowacji z Unii Europejskiej i z NATO: „Obecnie NATO próbuje zająć Ukrainę i Rosję. Amerykańscy żołnierze podchodzą coraz bliżej do rosyjskich granic. A nasi zdraźdieccy politycy pomagają im w tym”<sup>32</sup>.

Ludowa Partia – Nasza Słowacja prowadzi prorosyjską, antysystemową politykę skierowaną przeciwko Wspólnocie wspólnie z kilkoma innymi „społecznymi” graczami i organizacjami paramilitarnymi oraz przy wsparciu silnie prorosyjskich „alternatywnych mediów” internetowych<sup>33</sup>. Najbardziej niepokojącym elementem wpływów Kremla na Słowacji jest ich związek z agresywną „oddolną” radykalizacją wśród partii skrajnie prawicowych i organizacji paramilitarnych. Nie tylko sam Marián Kotleba jest w bliskich relacjach z jedną z bardziej stanowczych organizacji pod nazwą Grupa Działania Opór Kysuce (Akčná skupina Vzdor Kysuce, VK), ale także wśród posłów i członków Ludowej Partii – Nasza Słowacja są osoby oskarżone o przestępstwa motywowane nienawiścią rasową i nawoływanie do nienawiści z pobudek antysemickich<sup>34</sup>. Ponadto szczególnie niebezpiecznym elementem słowackiej sceny skrajnie prawicowej jest to, że niektóre organizacje wysyłały żołnierzy na wschodnią Ukrainę, aby walczyli u boku prorosyjskich „rebeliantów”<sup>35</sup>.

---

32 „V NATO sme bábkou amerických zločincov! NATO vzniklo preto, aby nás zničilo Teroristov ochraňujú, nevinných zabijajú” (*Naše Slovensko – noviny politickej strany Mariána Kotlebu*, naseslovensko.net, październik 2016 roku – <http://www.naseslovensko.net/wp-content/uploads/2016/10/nase-slovensko-oktober-2016.pdf> [dostęp: 20 marca 2017 roku]).

33 Na przykład takimi jak Towarzystwo Słowacko-Rosyjskie (Slovensko-ruská spoločnosť) i Unia Pansłowiańska (Panslovanská únia). Por. P. Krekó et al., *The Weaponization of Culture: Kremlin's traditional agenda and the export of values to Central Europe*, „Political Capital” 2016, t. 47 – [http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC\\_reactionary\\_values\\_CEE\\_20160727.pdf](http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_reactionary_values_CEE_20160727.pdf) [dostęp: 13 marca 2017 roku].

34 Ponadto partia stworzyła grupy „żołnierzy obywatelskich”, którzy patrolują linie kolejowe, strzegąc ich przed „agresywnymi Romami”. Tym samym ugrupowanie legitymizuje użycie siły wobec mniejszości.

35 R. Cuprik, *Slovak extremists groups can produce rebels in Ukraine*, „Spectator”, 26 lutego 2015 roku – <https://spectator.sme.sk/c/20056340/slovak-extremists-groups-can-produce-rebels-in-ukraine.html> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Co więcej, byli członkowie rosyjskich sił specjalnych, specnazu, prowadzili szkolenia dla niektórych skrajnie prawicowych grup paramilitarnych.

## **Paramilitarna radykalizacja przy wsparciu Rosji**

Chociaż dwie główne słowackie organizacje paramilitarne liczą łącznie zaledwie kilkaset osób, to jednak wojna na Ukrainie i kryzys migracyjny zadziałały jak katalizator, nie tylko legitymizując manifesty ekstremistycznych organizacji skierowane przeciwko mniejszościom religijnym, etnicznym i seksualnym, ale także na nowo ożywiając spory między organizacjami słowackimi i węgierskimi oraz słowackimi i ukraińskimi, z których każda hołubi historyczne, rewizjonistyczne pretensje do innych. Słowaccy Rekruci (Slovenskí branci, SB), organizacja utworzona w 2012 roku, to niezarejestrowana oficjalnie organizacja sportowo-militarna, wzorowana na rosyjskich klubach patriotycznych<sup>36</sup>, zapewniająca wszechstronne szkolenia wojskowe prowadzone przez instruktorów – byłych członków specnazu. Jej przywódca i założyciel Peter Švrček był szkolony przez Stąg i Rosyjskich Kozaków<sup>37</sup>. Był członkiem organizacji, Martin Kepřta, jeden z niewielu potwierdzonych zagranicznych bojowników walczących po stronie separatystów na wschodzie Ukrainy, stwierdził: „Naszym celem jest Nowa Rosja i uznanie niezależnej Republiki Donieckiej. Jestem członkiem oficjalnej armii”<sup>38</sup>.

Grupa Działania Opór Kysuce to jeden z najmniejbezpiecznych ruchów paramilitarnych, głoszący podziw dla Jozefa Tiso i *de facto* aprobatę dla Holocaustu.

---

<sup>36</sup> Organizacja utrzymuje na przykład bezpośrednie relacje z proputinowskim gangiem motocyklowym „Noce Wilki”.

<sup>37</sup> Główna ideologia to pansłowiańska jedność narodów słowiańskich od Adriatyku po Cieśninę Beringa przeciwko „proterrorystycznej, agresywnej organizacji NATO, pozostającej pod imperialnym wpływem Stanów Zjednoczonych (T. Bičkoš, *Slovenskí branci – poslanie, činnosť a zmysel existencie*, meapatria.sk, 15 lutego 2013 roku – <http://meapatria.sk/zaujalo-nas/slovenski-branci-%E2%80%93-poslanie-cinnost-a-zmysel-existence> [dostęp: 20 marca 2017 roku]).

*Spoveď Slováka, ktorý bojuje za proruských separatistov*, Aktuality.sk, 23 lutego 2015 roku – <http://www.aktuality.sk/clanok/271050/nevzali-ho-do-armady-siel-k-separatistom> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

<sup>38</sup> *Ibidem*.

Z powodu „napiętych stosunków” między Słowacją a Rosją, w 2015 roku grupa otwarcie wezwała swoich członków do sprzeciwu wobec politycznego establishmentu, łącznie z użyciem broni w razie konieczności<sup>39</sup>. Potencjał destabilizacyjny tej organizacji wzrósł jeszcze pod przewodnictwem Lukáša Kopáča, który chce połączyć siły ze Słowackim Ruchem Odrodzenia, aby, być może, założyć inną neonazistowską partię i wystartować z nią w słowackich wyborach w 2020 roku.

### **Przenikanie do struktur organów egzekwowania prawa**

Prosyjskie organizacje stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego Słowacji i dla obronności kraju, gdyż ich członkowie wywodzą się ze środowisk wojskowych. Na przykład Słowaccy Rekruci wykorzystują broń klasy wojskowej nabytą za pośrednictwem kontaktów w wojsku słowackim lub od wojskowych. Grupa Działania Opór Kysuce posunęła się nawet do tego, że wezwała swoich członków, żeby przenikali do szeregów wojska czy policji<sup>40</sup>. Prywatna Średnia Szkoła Zawodowa Ochrony Osób i Mienia (Súkromná stredná odborná škola ochrany osôb majetku) w Bratysławie prowadzi program antyzachodni i antynatowski. Została założona przez Štefana Kurillę, certyfikowanego instruktora specnazu, i jest finansowana przez rosyjskich udziałowców. Szkoła przygotowuje studentów do kariery w policji, straży miejskiej, służbie celnej, żandarmerii wojskowej, budując dzięki temu kontakty ze słowackimi instytucjami związanymi z bezpieczeństwem.

---

<sup>39</sup> D. Mikušovič, *Preniknite do armády a polície, vyzývajú verných radikáli zo Vzduoru*, „Denník N”, 4 czerwca 2015 roku.

<sup>40</sup> *Ibidem*.

Poprzedni dyrektor szkoły, Jozef Gandžala, należy do innej aktywnej organizacji pozarządowej – Stowarzyszenia Żołnierzy Słowackich (Asociácia Slovenských Vojakov) – która oskarżyło Ministerstwo Obrony o zdradę z powodu wysyłania oddziałów słowackich na Łotwę w 2017 roku w ramach realizacji zobowiązań państw Grupy Wyszehradzkiej po szczycie NATO w Warszawie<sup>41</sup>. Przewodniczący Stowarzyszenia Żołnierzy Słowackich, Jozef Žarnovičan, groził wtedy: „Przyjdzie czas, i to niedługo, gdy Słowacja będzie mieć rząd odporny na naciski międzynarodowego faszystowskiego korporacjonizmu i globalizmu, z silną narodową armią gotową chronić swoich obywateli”<sup>42</sup>.

---

41 *Predseda ASV Žarnovičan podozrieva skupinku okolo Gajdoša a Nada zo spáchania vlastizrady. Žiada o prešetrenie*, „Hlavné Spravy”, 3 lutego 2017 roku – <http://www.hlavnespravy.sk/predseda-asv-zarnovican-ziada-o-presetrenie-z-protistatnej-cinnosti-skupiny-padlo-aj-meno-gajdosa-a-nada/893524> [dostęp: 20 marca 2017 roku]; *Deployment of troops approved*, Ministerstwo Obrony Republiki Słowackiej, 11 stycznia 2017 roku – <http://www.mosr.sk/38970-en/bezpecnostna-rada-a-vlada-sr-dnes-schvalili-vyslanie-vojakov-na-vyckovku-misiu-do-lotysska> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

42 *Výpoveď Asociácie slovenských vojakov*, „Zem a Vek”, 25 stycznia 2017 roku – <http://www.zemavek.sk/articles/view/vypoved-asociacie-slovenskych-vojakov> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Współpraca: *Edit Zgut, Lóránt Gyóri, Attila Juhász*

### Uwarunkowania polityczne

Mimo wspólnej trudnej historii, w tym zwłaszcza okresu zimnej wojny, kiedy Moskwa zdławiła węgierską rewolucję 1956 roku, stosunki węgiersko-rosyjskie miały po upadku Związku Radzieckiego charakter raczej praktyczny i zrównoważony. Pragmatyzm, wynikający z uzależnienia Węgier od rosyjskich źródeł energii, zawsze był decydującym czynnikiem w określaniu przez węgierskie rządy ich strategii wobec Moskwy. Ze względu jednak na braku wspólnego języka, kultury i religii, na Węgrzech prawie nie istnieją ruchy rusofilskie. Od wybuchu kryzysu ukraińskiego nastąpiła jednak zmiana i pojawiło się wiele organizacji, które z pewnością nie powstały spontanicznie. Węgierskie społeczeństwo, mimo politycznych wysiłków nacjonalistów, żeby skierować kraj na wschód, jest ogólnie zorientowane raczej na zachód niż w stronę Rosji<sup>43</sup>. Podatność Węgier na rosyjskie wpływy wynika z prorosyjskiego geopolitycznego zwrotu prawicowej partii Fidesz i skrajnie prawicowego ugrupowania Jobbik (Ruch na rzecz Lepszych Węgier), który dołożył nową warstwę do „pragmatycznej” prorosyjskiej polityki, charakteryzującej także poprzednie, socjalistyczne rządy. Jobbik jest częścią sieci skrajnie prawicowych i prawicowych populistycznych partii w Europie, które popierają geopolityczne cele Kremla, powtarzając oficjalne stanowiska Rosji i wspierając jej próby destabilizowania NATO i Unii Europejskiej. O ile jednak Jobbik przesuwają się bardziej ku środkowi sceny politycznej i dąży do otwarcia się na Zachód, o tyle niektóre organizacje ekstremistyczne, czasami nawet paramilitarne (powiązane z Jobbikiem), odgrywają coraz ważniejszą rolę w rozprzestrzenianiu rosyjskich wpływów na Węgrzech.

---

43 *Magyarország a legvédtelenebb az orosz befolyással szemben*, „Portfolio”, 13 grudnia 2016 roku – [http://www.portfolio.hu/gazdasag/uzletfejlesztes/magyarorszag\\_a\\_legvedtelenebb\\_a\\_v4-ben\\_az\\_orosz\\_befolyással\\_szemben.241345.html](http://www.portfolio.hu/gazdasag/uzletfejlesztes/magyarorszag_a_legvedtelenebb_a_v4-ben_az_orosz_befolyással_szemben.241345.html) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Organizacje te – ze względu na używanie przez nie mowy nienawiści, na ich rewizjonistyczne cele, działalność rekrutacyjną prowadzoną poza granicami Węgier i otwarcie wyrażaną nienawiść do państwa ukraińskiego – stanowią bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego<sup>44</sup>.

## **Jobbik i jego organizacje satelickie gromadzą się pod flagą rosyjską**

Mimo że Jobbik próbuje się dystansować od organizacji paramilitarnych, to jednak rewizjonistyczny Ruch Młodzieżowy Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie, neonazistowska Armia Banitów (Betyársereg), Węgierski Ruch Samoobrony (Magyar Önvédelmi Mozgalom, MÖM) i Wilki (Farkasok) tworzą zaplecze tej partii przez powiązania personalne i finansowe<sup>45</sup>. W 2009 roku przewodniczący Jobbiku, Gábor Vona, zawarł z przywódcami ekstremistycznych organizacji strategiczne przymierze, trwające do dziś, przez co legitymizował w sensie politycznym nawet najbardziej agresywne elementy środowiska skrajnie prawicowego<sup>46</sup>.

Organizacje te tradycyjnie skupiały się na mniejszościach (przede wszystkim żydowskiej i romskiej) jako głównych wrogach, ale od czasu kryzysu ukraińskiego ich uwaga stopniowo przesuwana jest na kwestie geopolityczne, sprawiając, że ich pozytywne postawy wobec Rosji stają się coraz bardziej oczywiste. Ugrupowania z tej grupy obiecują chronić węgierską mniejszość mieszkającą na Zakarpaciu, jednocześnie wspierając walkę separatystów o niezależność i przyjmując kremlowski ultrakonserwatywny zestaw wartości, oparty na chrześcijaństwie, tradycji i rodzinie.

---

44 A. Juhász et al., *"I am Eurasian" – the Kremlin Connections of the Hungarian Far-Right*, op. cit.

45 L. Györi, A. Juhász, *A Jobbiknál jól megfér a cukiság és a szélsőségek*, 24.hu, 15 grudnia 2016 roku – <http://24.hu/belfold/2016/12/15/a-jobbiknal-jol-megfer-a-cukisag-es-a-szelsosegek> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

46 *Gyilkolna a HVIM alelnöke*, ATV, 12 sierpnia 2012 roku – [http://www.atv.hu/belfold/20120815\\_akasztana\\_es\\_gyilkolna\\_a\\_jobbik\\_szovetseges\\_szervezet\\_alelnoke](http://www.atv.hu/belfold/20120815_akasztana_es_gyilkolna_a_jobbik_szovetseges_szervezet_alelnoke) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Rosyjskie działania geopolityczne i starannie kierowana propaganda napędzają węgierską narrację nacjonalistyczną – zgodnie z niektórymi nadziejami rewizjonistów aneksja Krymu może pomóc Węgrom odzyskać utracone terytoria, takie jak Zakarpacie i Siedmiogród<sup>47</sup>. Wpisuje się to w geopolityczne wysiłki Rosji, aby uczynić granice w regionie tematem dyskusji<sup>48</sup> i tworzyć lub na nowo otwierać terytorialne spory, które mogą w przyszłości pomóc nawet w generowaniu zamrożonych konfliktów.

Jak dowiadujemy się z ujawnionych e-maili Władysława Surkowa, dawnego głównego stratega rosyjskiego prezydenta, Kreml dążył bezpośrednio do wzbudzania politycznego rewizjonizmu na Węgrzech podczas kryzysu krymskiego<sup>49</sup>, szczególnie w odniesieniu do Zakarpacia. Według przejętej korespondencji Aleksandra Usowskiego, prokremłowskiego aktywisty, Jobbik i jedna z organizacji paramilitarnych mogły nawet otrzymywać finansowe wsparcie na organizowanie protestów, które odbyły się późnym latem 2014 roku<sup>50</sup>. Rzeczywiście, Jobbik i Ruch Młodzieżowy Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie zorganizowały w sierpniu 2014 roku protest przed ambasadą ukraińską w Budapeszcie, żądając autonomii dla Zakarpacia i federalizacji Ukrainy<sup>51</sup>.

Typowym przykładem, pokazującym, jak strategia ta działa w praktyce (z ograniczonym sukcesem), jest wydanie przez Ruch Młodzieżowy Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie w 2014 roku deklaracji i zorganizowanie manifestacji wzywających do „patriotycznego oporu i poparcia dla Rosji”, podczas których głoszone, że „Zakarpacie to nie

---

47 *A székegyföldi autonómia orosz érdek – állítja egy offshore elemzőcég, Átlátszó*, 26 sierpnia 2014 roku – <https://vilagterkep.atlatszo.hu/2014/08/26/a-szekelyfoldi-autonomia-orosz-erdek-allitja-egy-offshore-elemzoceg> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

48 *Tyirityán: nem tartjuk Orbánt közelleségnek*, 24.hu, 23 listopada 2016 roku – <http://24.hu/kozelet/2016/11/23/tyirityan-nem-tartjuk-orbant-kozellensegnek> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

49 M. Kálmán, *Kiszivárgott iratok: A Fidesz és a Jobbik segítségével akarta megszállni Kárpátalját Putyin?*, „Kettős Mércé”, 26 października 2016 roku – [http://kettosmerce.blog.hu/2016/10/26/a\\_fidesz\\_es\\_a\\_jobbik\\_segitsegevel\\_akarta\\_megszallni\\_karpataljat\\_putyin](http://kettosmerce.blog.hu/2016/10/26/a_fidesz_es_a_jobbik_segitsegevel_akarta_megszallni_karpataljat_putyin) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

50 *Kremlin is behind anti-Ukrainian protests in Poland: analysis of the hacked correspondence*, „Inform Napalm”, 7 marca 2017 roku – <https://informnapalm.org/en/kremlin-behind-anti-ukrainian-protests-poland-analysis-hacked-correspondence> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

51 *Ez a háború nem a magyarság háborúja*, „Jobbik”, 9 sierpnia 2014 roku – <https://jobbik.hu/hireink/ez-haboru-nem-magyarsag-haboruja> [dostęp: 20 marca 2017 roku].



Ukraina, a Siedmiogród to nie Rumunia<sup>52</sup>. Inną próbą podjętą przez te same organizacje było ogłoszenie bojkotu czekolady i słodczyzy produkowanych przez firmy powiązane z Petrem Poroszenką<sup>53</sup>.

## **Aktywne działania: Węgierski Front Narodowy i sprawa Béli Kovácsa**

Istnieją bardziej ewidentne niż wspomniane wyżej próby wpływania na procesy polityczne przez aktywne działania. Jedną z najbardziej niebezpiecznych węgierskich grup szerzących nienawiść, Węgierski Front Narodowy, została ostatnio rozwiązana, po tym jak jej przywódca 26 października 2016 roku zastrzelił funkcjonariusza policji podczas rewizji w swoim domu w poszukiwaniu broni<sup>54</sup>. Ujawniono wówczas, że organizacja ta miała dobre stosunki z rosyjskimi dyplomatami i z rosyjską służbą bezpieczeństwa. Dziennikarze śledczy ujawnili, że członkowie agencji wywiadu wojskowego GRU, udając rosyjskich dyplomatów, prawdopodobnie przez lata bez żadnych przeszkód uczestniczyli w ćwiczeniach airsoftowych na Węgrzech razem z działaczami Węgierskiego Frontu Narodowego<sup>55</sup>. Choć nie można zakładać, że samo morderstwo było wypełnianiem poleceń Kremla, to jednak fakt, że powiązania te istnieją, pokazuje, jak daleko może sięgać państwo rosyjskie, aby pozyskać potencjalnych sojuszników pomagających w destabilizacji.

Chociaż doskonale wiadomo, że witryna internetowa organizacji Hídőr.ru jest obsługiwana z pomocą rosyjskich służb specjalnych i bierze udział w aktywnych działaniach<sup>56</sup>, oficjalne śledztwa prowadzone przez

---

52 *Vér nélkül nem lehet, magyar nemzeti radikálisok Erdélyben*, *Átlátszó*, 28 maja 2014 roku – <https://atlatszo.hu/2014/05/28/ver-nelkul-nem-lehet-magyar-nemzeti-radikalisok-erdelyben-ii> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

53 *Bojkott indult a kárpátaljai magyarokért*, *Alfahír*, 22 kwietnia 2015 roku – [http://alfahir.hu/bojkott\\_indult\\_a\\_karpataljai\\_magyarokert](http://alfahir.hu/bojkott_indult_a_karpataljai_magyarokert) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

54 *Óriásrazzia: lefejezték a Magyar Nemzeti Arcvonalat*, 24.hu, 15 listopada 2016 roku – <http://24.hu/belfold/2016/11/15/oriasrazzia-lefejeztek-a-nemzeti-arcvonalat> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

55 *New York Times: Orosz fedett hírszerzők évi ötször utaztak le Bónybe*, *index.hu*, 25 grudnia 2016 roku – [http://index.hu/belfold/2016/12/25/new\\_york\\_times\\_orsoz\\_fedett\\_hirszerzok\\_evi\\_otzor\\_is\\_gyakorlatoztak\\_gyorkosekkel](http://index.hu/belfold/2016/12/25/new_york_times_orsoz_fedett_hirszerzok_evi_otzor_is_gyakorlatoztak_gyorkosekkel) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

56 *Könnyedén szórakozik velünk az orosz titkosszolgálat*, *index.hu*, 19 sierpnia 2014 roku – [http://index.hu/belfold/2014/08/19/from\\_russia\\_with\\_love](http://index.hu/belfold/2014/08/19/from_russia_with_love) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

policję i komisje parlamentarne nie badają tego wątku<sup>57</sup>. Podobnie nie ma żadnych rzeczywistych postępów w trwającym śledztwie przeciwko Béli Kovácsowi, byłemu szefowi komisji Jobbiku do spraw polityki zagranicznej, którego obecne władze oskarżają o szpiegostwo przeciwko Unii Europejskiej na rzecz Rosji<sup>58</sup>. Béla Kovács na razie nie został aresztowany, może więc swobodnie kontynuować swoją działalność dyplomatyczną w Brukseli lub ingerować w ewentualny materiał dowodowy. Pokazuje to niepokojącą sytuację, w której węgierskie władze, obawiając się utracić „przyjaźń” Rosji, nie kwapią się podejmować kroków w sprawach dotyczących coraz bardziej oczywistych przykładów wywierania wpływu przez Rosję i w ten sposób zachęcają Kreml do dalszego prowadzenia takich działań.

## Zagrożenie dla bezpieczeństwa europejskiego i regionalnego

Węgry w coraz większym stopniu stają się ośrodkiem działań europejskich organizacji ekstremistycznych, organizacji „alt-right” i rosyjskich akcji propagandowych.

Rosyjskie wpływy instytucjonalne są widoczne między innymi w związkach między węgierskimi ruchami skrajnie prawicowymi a pro-rosyjskimi separatystycznymi organizacjami w Europie, które dążą do podważenia integralności terytorialnej regionu. Rumuński oddział Ruchu Młodzieżowego Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie spotkał się z przedstawicielami separatystycznego Mołdawskiego Ruchu Narodowo-Demokratycznego w celu wymiany doświadczeń: „Są ciekawi, jak zbudowaliśmy tę organizację, chcą się od nas uczyć [...]. Unia Europejska nie przyniosła niczego dobrego [...] czapki z głów przed

---

57 „The Hungarian government did not issue a letter of protest or demand the Russian ambassador to explain the relations between the hate group and Russian authorities” (*Szjjártóék nem lépnek a bonyi rendőrgyilkosság orosz titkosszolgálati szála miatt*, index.hu, 10 listopada 2016 roku – [http://index.hu/belfold/2016/11/10/szjjartoe\\_k\\_nem\\_lepnek\\_a\\_bonyi\\_rendorgyilkossag\\_orosz\\_titkosszolgalati\\_szala\\_miatt](http://index.hu/belfold/2016/11/10/szjjartoe_k_nem_lepnek_a_bonyi_rendorgyilkossag_orosz_titkosszolgalati_szala_miatt) [dostęp: 20 marca 2017 roku]).

58 „He has been accused by the Constitution Protection Office (AH) in the midst of the campaign for the 2014 general election, however it hasn't been uncovered thus far who Kovács Béla's Russian contact was” (*Kovács Béla él és virul Strasbourgban*, 24.hu, 15 czerwca 2016 roku – <http://24.hu/belfold/2016/06/15/kovacs-bela-el-es-virul-strasbourgban> [dostęp: 20 marca 2017 roku]).

Władimirem Putinem, na Rosjan możemy liczyć” – powiedział na temat tego spotkania Zoltán Szócs, którego rumuńscy prokuratorzy oskarżają o przygotowywanie ataku terrorystycznego związanego z Ruchem Młodzieżowym Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie<sup>59</sup>. Co interesujące, wspomniana wyżej strategia Władimira Surkowa skupiała się na Węgrzech i Rumunii jeśli chodzi o podsycanie nastrojów separatystycznych w celu destabilizacji Ukrainy.

Zsolt Dér, jeden z liderów Wilków, członek Armii Banitów i weteran wojen w Jugosławii, odłożył tylko na później dołączenie do walk po stronie rosyjskich separatystów na wschodzie Ukrainy, ponieważ w tym czasie pracował jako asystent wiceprzewodniczącego węgierskiego Zgromadzenia Narodowego Tamása Sneidera (dawnego neonazysty), który został oddelegowany do tej roli przez Jobbik<sup>60</sup>.

Założyciel Ruchu Młodzieżowego Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie i wiceprzewodniczący Jobbiku László Toroczka utrzymuje kontakty ze zwolennikiem Władimira Putina – Jamesem Dowsonem, przywódcą brytyjskiej organizacji Knights Templar International (KTI), właścicielem portali rozpowszechniających fałszywe wiadomości, którego uważa się za osobę pozyskującą fundusze na „graniczne działania patrolowe” prorosyjskiej bułgarskiej organizacji paramilitarnej Sipka<sup>61</sup>. Ponadto były przywódca brytyjskiej skrajnej prawicy Nick Griffin przeprowadza się do Budapesztu, aby znaleźć tu bezpieczną przystań przed brakiem liberalizmu. Niebezpieczeństwo destabilizacji jest tak realne, że Ruch Młodzieżowy Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie razem z Jobbikiem stały się w roku 2015 przedmiotem gróźb ze strony ukraińskiej organizacji paramilitarnej Karpatska Sic, która oświadczyła, że i jedni, i drudzy zostaną unicestwieni<sup>62</sup>.

---

59 *Vér nélkül nem lehet: magyar nemzeti radikálisok Erdélyben II, op. cit.*

60 *Dér Zsolt és az igazság, válaszok a bulvár média hazugságaira*, Szentkorona Rádió, 31 marca 2016 roku – <http://szentkoronaradio.com/blog/2016/03/31/der-zsolt-es-az-igazsag-valaszok-a-bulvar-media-hazugsagaira> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

61 Działalność organizacji Sipka polegała na fizycznej agresji wobec uchodźców – por. M. Nagy Gergely, *Fehér embernek fillérekért! Oroszbarát brit újfasiszták a Jobbik közelében!*, „Magyar Narancs”, 8 grudnia 2016 roku – <http://m.magyararancs.hu/kismagyarorszag/feher-embernek-fillerekert-101832> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

62 *Fegyveres ukrán szervezet fenyegette meg a Jobbikot és a HVIM-et*, Alfahír, 24 kwietnia 2015 roku – [http://alfahir.hu/fegyveres\\_ukran\\_szervezet\\_fenyegette\\_meg\\_a\\_jobbikot\\_es\\_a\\_hvim\\_et](http://alfahir.hu/fegyveres_ukran_szervezet_fenyegette_meg_a_jobbikot_es_a_hvim_et) [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Współpraca: *Lukasz Wenerski, Michał Kacewicz*

## **Uwarunkowania polityczne**

Możliwości wywierania politycznego nacisku przez Rosję w Polsce są raczej ograniczone z powodów historycznych, a także ze względu na niedawne wydarzenia. Agresja terytorialna, próby rusyfikacji i sowiecka okupacja w przeszłości sprawiły, że stanowisko Kremla, sentymenty panslawistyczne czy podziw dla wielkiej potęgi wschodniego chrześcijaństwa raczej nie znajdują poparcia. Przeciwnie, głównym celem Warszawy po transformacji było zabieganie zarówno o integrację Polski ze wspólnotą euroatlantycką, jak i demokratyczną niezależność dla państw postsowieckich. Nielegalna okupacja Krymu, następnie wojna rosyjsko-ukraińska na wschodzie Ukrainy, po raz kolejny postawiły Kreml w roli militarnego agresora w oczach polskiego rządu, polskich elit politycznych i całego polskiego społeczeństwa. Nie dziwi więc, że szczyt NATO w Warszawie w lipcu 2016 roku przyniósł wzmocnienie wschodniej flanki sojuszu przez rozmieszczenie jednego batalionu wojsk NATO na terenie Polski. Dlatego Kreml musiał uciec się przede wszystkim do pośredniego oddziaływania na ruchy skrajnie prawicowe za pomocą alternatywnych mediów, jednocześnie licząc na wywarcie pewnego bezpośredniego wpływu politycznego przez bardzo wąski krąg polityków, partii i organizacji pozarządowych skupionych głównie wokół partii Zmiana pod wodzą Mateusza Piskorskiego. W rezultacie rosyjski *modus operandi* w Polsce nie polega na jawnym kwestionowaniu polskiego prozachodniego nastawienia geopolitycznego, ale raczej na podsycaniu transgranicznych napięć z Ukrainą, Niemcami czy w ogóle na podgrzewaniu nastrojów antysystemowych w celu wywołania destabilizacji w kraju lub w regionie.

## Sprawy wyborcze i szpiegostwo

W 2005 roku polityk skrajnie prawicowej Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej, Mateusz Piskorski, został na krótko posłem na sejm, gdzie z powodzeniem rozpoczął swoją karierę w polityce zagranicznej. W 2007 roku założył prorosyjski i proeurazjatycki think tank Europejskie Centrum Analiz Geopolitycznych (ECAG), które stało się pośrednikiem w organizowaniu udziału w wyborach „obserwatorów wyborczych” ze strony Kremla, we współpracy z Organizacją Kontroli Wyborów Wspólnoty Niezależnych Państw (Commonwealth of the Independent States – Election Monitoring Organization, CIS-EMO). Każda misja miała budżet w wysokości 100–200 tysięcy euro. Jak wyjaśniał jeden z byłych polityków: „Spotkałem Piskorskiego [...] otworzył swój kalendarz, który był wypełniony po brzegi: Kaukaz, dawny Związek Radziecki, Afryka. Zaproponował: »Jak chcesz, możesz jechać z nami. Tylko załatw parę osób, najlepiej dawnych posłów, radnych«. Opuściłem sobie, ale wielu z moich kolegów podobała się ta polityczna turystyka”<sup>63</sup>.

Już po kryzysie krymskim w 2015 roku Mateusz Piskorski utworzył lewicową partię Zmiana, skupiającą dawnych członków Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej, ludzi z marginalnej organizacji Komunistyczna Młodzież Polski i skrajnie prawicowej Falangi, budując niespotykaną do tej pory reprezentację rosyjskich interesów w polskim życiu politycznym. Zmiana nawoływała do zbliżenia między Warszawą a Kremlen, zaprzeczała rosyjskiej interwencji wojskowej na wschodzie Ukrainy, obarczając Kijów winą za „upadek”. Polityk został aresztowany w 2016 roku pod zarzutem szpiegostwa, dokonano również przeszukań w domach dwóch dawnych działaczy Kongresu Nowej Prawicy podejrzewanych o transgraniczny sabotaż.

---

<sup>63</sup> Mateusz Piskorski namówił między innymi Andrzeja Leppera i dwóch polityków Ligi Polskich Rodzin – Sylwestra Chruszcza i Daniela Pawłowca – do uczestnictwa w takich misjach. Ponadto **ściągnął** kilku swoich zagranicznych znajomych: belgijskiego profesora komunizm, francuskiego naukowca, niemieckiego radnego i brytyjskiego nacjonalistę. Por. M. Kacewicz, M. Krzymowski, *Euroazjaci w Warszawie*, „Newsweek Polska”, 15 stycznia 2013 roku – <http://www.newsweek.pl/swiat/euroazjaci-w-warsawie,100369,1,1.html> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Oskarżony mógł uczestniczyć w rosyjskich aktywnych działaniach na terytorium zachodniej Ukrainy w 2014 roku, polegających na niszczeniu pomników Stepana Bandery i wzniecanie napięcia na tle etnicznym między polską mniejszością a ukraińską większością<sup>64</sup>. Jak się okazało, Mateusz Piskorski dobrze znał węgierskiego posła Jobbiku do Parlamentu Europejskiego Béłę Kovácsa – osobę, która podobnie jak on była oskarżona przez węgierskie władze o szpiegostwo na rzecz Kremla, gdyż obaj uczestniczyli w nielegalnym krymskim referendum jako „bezzstronni obserwatorzy”<sup>65</sup>.

### **„Mięka siła” historycznych zaszłości**

Kreml próbuje wykorzystać obecny renesans nacjonalizmu w Polsce, rozpowszechniając historyczną narrację antyukraińską lub antyzachodnią – popularną w skrajnych środowiskach prawicowych – przez alternatywne media lub polityków spoza głównego nurtu. Na przykład Narodowe Odrodzenie Polski (NOP) czy Obóz Narodowo-Radykalny (ONR) nie mogą być oskarżane o sympatie prorosyjskie, chociaż ich ultrakonserwatywny zestaw wartości w połączeniu z antyukraińskim lub antyunijnym stanowiskiem pośrednio działają na korzyść Kremla. Jedną z takich kluczowych kwestii jest rzeź wołyńska, do której doszło podczas drugiej wojny światowej, kiedy członkowie Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA) dokonali masakry Polaków. Marian Kowalski, przywódca Obozu Narodowo-Radykalnego stwierdził: „Popierać banderowską Ukrainę? To nonsens. [...] myślę, że w momencie, gdy zaczęło się pielęgnowanie banderowskiego kursu, Polska powinna zrezygnować z robienia jakichkolwiek przyjaznych gestów wobec tego kraju”.

---

<sup>64</sup> *Putyin ötödik hadoszlopa, újabb kémek után kutat a lengyel elhárítás*, PcBlog, 15 czerwca 2016 roku – <https://pcblog.atlatszo.hu/2016/06/15/putyin-otodik-hadoszlopa-ujabb-kemek-utan-kutat-a-lengyel-elharitas> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

<sup>65</sup> *Pro-Russian extremists observe the illegitimate Crimean 'referendum'*, Anton Shekhovtsov's blog, 17 marca 2014 roku – <http://anton-shekhovtsov.blogspot.hu/2014/03/pro-russian-extremists-observe.html> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Inni przyjęli wyraźnie aktywną rolę: Dawid Hudziec, działacz Obozu Wielkiej Polski, przeniósł się do Donbasu, aby pracować dla agencji informacyjnej Novorossia, i nazywa Ukrainę „prawdziwym” wrogiem Polski. Redaktorem naczelnym jednej z prorosyjskich stron internetowych w Polsce, Xportalu, jest Bartosz Bekier, który nazwał NATO organizacją „terrorystyczną”, mimo że sam był szefem skrajnie prawicowego ruchu Falanga, którego członkowie uczestniczyli w oficjalnych ćwiczeniach sojuszu „Anakonda-16”. Janusz Korwin-Mikke, założyciel i były lider skrajnie prawicowego Kongresu Nowej Prawicy, posunął się nawet do przyznania, że separatyści w Donbasie to „rosyjscy patrioci”, protestując jednocześnie przeciwko Unii Europejskiej i wykonując gest nazistowskiego pozdrowienia<sup>66</sup>.

---

<sup>66</sup> M. de La Baume, *MEPs suspended for making Nazi gestures*, „Politico”, 27 października 2016 roku – <http://www.politico.eu/article/european-parliament-meps-suspended-for-making-nazi-gestures> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Współpraca: *Dr. Bernhard Weidinger, Fabian Schmid*

### Uwarunkowania polityczne

Austria, ze względu na swoją tradycyjną „neutralność” po drugiej wojnie światowej, ma specjalne stosunki z Rosją, które są widoczne również w okresie po kryzysie krymskim. Austria była pierwszym państwem członkowskim Unii Europejskiej, które przyjęło Władimira Putina z oficjalną wizytą 24 czerwca 2014 roku – już po aneksji Krymu. Choć Austria przyznała, że aneksja była złamaniem prawa międzynarodowego i co do zasady popiera sankcje Unii Europejskiej, to jednak kraj ten od początku widzi prym wśród zwolenników ich osłabienia. Rosja tradycyjnie ma powiązania z austriackim biznesem i środowiskiem politycznym, w tym centrolewicową Socjaldemokratyczną Partią Austrii (Sozialdemokratische Partei Österreichs, SPÖ) i centroprawicową Austriacką Partią Ludową (Österreichische Volkspartei, ÖVP), chociaż wpływy te dotyczą raczej sfery gospodarczej, mają charakter pragmatyczny i stronią od ideologii.

Austria stanowi wyjątek jeśli chodzi o stosunki między polityczną skrajną prawicą a Rosją. Najpopularniejsza partia opozycyjna – Austriacka Partia Wolności – jest jedynym politycznym graczem, który prowadzi oficjalną współpracę i ma umowę o koordynacji działań obejmującą szeroki wachlarz tematów z rządzącą partią Jedna Rosja<sup>67</sup>. Kandydat tej partii, Norbert Hofer, zdobył prawie 47% głosów w drugiej turze wyborów prezydenckich w grudniu 2016 roku. Powodem poparcia Kremla może być to, że po tym sukcesie Rosja ma nadzieję, że Austriacka Partia Wolności może w przyszłości stać się jedną z partii rządzących (od 1983 roku, bez wyjątku, Austria ma rządy koalicyjne)<sup>68</sup>. Takiej możliwości nie można wykluczyć, zwłaszcza że partia ta prowadzi w sondażach i wchodziła już w skład rządu.

---

67 Włoska Liga Północna zawarła podobne, choć mniej istotne porozumienie, które jest tylko „umową o koordynacji”.

68 *Russian model helps extreme right to become mainstream*, Raamop Rusland, 22 lutego 2017 roku – <http://www.raamoprusland.nl/dossiers/europa/476-russian-model-helps-extreme-right-to-become-mainstream> [dostęp: 20 marca 2017 roku].



## Powiązania z Rosją: środowiska głównego nurtu i grupy skrajne

Biorąc pod uwagę ogólnie antyrosyjskie nastawienie austriackiego społeczeństwa i historyczną niechęć skrajnej prawicy wywodzącej się z antysłowiańskiego nazizmu, stanowisko Austriackiej Partii Wolności wobec Rosji może wydawać się zaskakujące. Polityka ta jest wynikiem celowego prorosyjskiego zwrotu kierownictwa partii, sięgającego mniej więcej 2007 roku, zyskującego na znaczeniu od czasu kryzysu krymskiego w 2014 roku. Uzasadnieniem dla stosunków między Austriacką Partią Wolności a Kremlem są perspektywy dojścia do władzy tego zaciekle antyunijnego ugrupowania, jak również wzajemna polityczna legitymizacja: Austriacka Partia Wolności może twierdzić, że ma za sobą potęgę Moskwy, jej przedstawiciele zaś potwierdzali zgodność z prawem i ważność zarówno „referendów” i „wyborów” na Krymie i we wschodniej Ukrainie, jak i wyborów do władz miejskich w Sankt Petersburgu w 2014 roku.

Rosyjskie kontakty w Austriackiej Partii Wolności są budowane na najwyższym szczeblu. Heinz-Christian Strache, przewodniczący partii, jego zastępca Johann Gudenus i rzecznik do spraw zagranicznych Johannes Hübner są regularnymi gośćmi w Moskwie. Sieć osobistych powiązań, wspólne wartości, korzyści dyplomatyczne i związki biznesowe – wszystko to odgrywa rolę w tym romansie. Prorosyjskie stanowisko austriackiej skrajnej prawicy można było na początku tłumaczyć przyczynami osobistymi i gospodarczymi, później jednak stosunki te przyjęły formę swoistego przymierza politycznego, w którego powstaniu pomagał prawosławny oligarcha Konstantin Małofiejew, który sporo inwestuje w różne alternatywne sieci powiązań na Ukrainie i w Europie i którego można nazwać „człowiekiem finansującym to, czego Moskwa finansować nie może”<sup>69</sup>.

Współpraca ta ideologicznie opiera się na ultrakonserwatywnych wartościach skierowanych przeciwko dekadencjizmowi, zepsutemu moralnie Zachodowi, od czasu do czasu nazywanemu „Gayropą”.

---

69 J. Salhani, *The Russian billionaire carrying out Putin's will across Europe*, ThinkProgress, 4 stycznia 2017 roku – <https://thinkprogress.org/putins-man-in-europe-a4fe6bb48d76#.mwc728ky8> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

Johann Gudenus stał na czele spółki mającej powiązania z Rosją, odwiedził sojuszników Władimira Putina w Czeczenii i na Białorusi, był także obserwatorem wyborczym podczas referendum na Krymie w 2014 roku. Co więcej, Austriacka Partia Wolności nie tylko legitymizuje krajową czy zagraniczną politykę Federacji Rosyjskiej, ale także propaguje kremłowskie ultrakonserwatywne wartości i głosi wyższość moralną Kremla wobec Zachodu.

Rosyjskie powiązania w Austrii sięgają jednak dużo dalej niż partie polityczne. Wpływy Kremla są wyraźnie zauważalne wśród skrajnie prawicowych austriackich ruchów młodzieżowych. Idee Aleksandra Dugina zdobywają zwolenników w Ruchu Identytariańskim – ekstremistycznej organizacji młodzieżowej, której austriacka odnoga powstała w 2012 roku jako wyraz sprzeciwu wobec „islamizacji” Europy. Grupa rośnie w siłę i zdobywa zainteresowanie mediów (nieco nieproporcjonalne do jej rzeczywistego politycznego znaczenia) od początku kryzysu uchodźczego.

Ogólnie jesteśmy świadkami powstawania bardzo rozległej sieci „organizacji pozarządowych”, „alternatywnych mediów” i think tanków w Austrii i Niemczech, agitujących na rzecz prorosyjskiego stanowiska. Jednym z przykładów jest Instytut Suworowa w Wiedniu, pełniący funkcję organizacji pomostowej między grupami skrajnie prawicowymi a kręgami chrześcijańskich fundamentalistów. Inny przykład to Centrum na Rzecz Współpracy Kontynentalnej, które wydaje się (częściowo) finansowane przez rosyjskie podmioty rządowe. Obie instytucje mają bliskie związki z Ruchem Identytariańskim w Austrii. Aktywizacja jednostek, organizacji pozarządowych, prorosyjskich mediów i organizacji ekstremistycznych w Austrii przed kryzysem krymskim i po nim pośrednio wskazuje na tak zwane aktywne działania, za pomocą których Kreml przejmuje inicjatywę i sięga do zasobów europejskich ugrupowań skrajnie prawicowych, aby wywierać wpływ na europejską politykę krajową, jednocześnie osłabiając europejskie instytucje głównego nurtu.

## Miasto balów

Rosyjskie wpływy w Austrii najprawdopodobniej będą się nasilać w najbliższych latach, szczególnie że wszystkie sondaże wskazują Austriacką Partię Wolności jako faworyta w wyborach powszechnych, które odbędą się najpóźniej w 2018 roku. Ponadto ogólne nastroje antyamerykańskie w Austrii<sup>70</sup> – razem z antyliberalnymi i autorytarnymi tradycjami – mogą tworzyć podatny grunt dla obecnej prorosyjskiej agitacji ze strony Austriackiej Partii Wolności i innych graczy.

Austria – kraj będący pomostem między zachodnią a wschodnią Europą – jest nie tylko siedzibą kilku europejskich instytucji i gniazdem rosyjskich szpiegów (liczbę rosyjskich agentów i informatorów czynnie działających w Wiedniu szacuje się na 2-3 tysiące osób<sup>71</sup>), ale także miejscem regularnych spotkań rosyjskich i europejskich polityków. Do tej pory austriackie władze raczej nie wykazywały zainteresowania tematem – w oficjalnych, publicznie dostępnych raportach służb bezpieczeństwa nie można znaleźć żadnych wzmianek o rosyjskich wpływach.

Regularnie organizowane prorosyjskie wydarzenia w Austrii (alternatywny „Bal Wiedeński” w 2014 roku i spotkanie skrajnie prawicowych „Obrońców Europy” w Linzu w październiku 2016 roku) pokazały bardzo rozległą sieć prorosyjskich graczy – wywodzących się z różnych środowisk i spotykających się, żeby nawiązywać kontakty i otwarcie współpracować. Kwitujące relacje między Kremlm a skrajną prawicą uczyniły z Wiednia bezpieczną przystań dla budowania kremlowskiej prorosyjskiej sieci ekstremistów w całej Europie. W ten sposób Austriacka Partia Wolności i Ruch Identytariański stały się partnerami w dialogu między prorosyjskimi skrajnie prawicowymi środowiskami ze wschodu i z zachodu.

---

<sup>70</sup> Według raportu Instytutu Gallupa z 2016 roku dotyczącego postrzegania negatywnej roli Stanów Zjednoczonych w przywództwie **światowym** wśród 132 badanych krajów Austria uplasowała się na dziewiątym miejscu. Por. *The 2016 U.S.-Global Leadership Report*, Gallup – <http://www.gallup.com/services/191807/us-global-leadership-report-2016.aspx> [dostęp: 23 marca 2017 roku].

<sup>71</sup> S. Rottmann, *Vienna is still a favourite playground for spies*, BBC, 8 lipca 2010 roku – <http://www.bbc.com/news/10553310> [dostęp: 20 marca 2017 roku].

## ZAŁĄCZNIK 1. ANTYZACHODNIA NARRACJA W BADANYCH KRAJACH

### Austria

---

**Heinz-Christian Strache** - Austriacka Partia Wolności

„Nie chcemy pożaru czy trzeciej wojny światowej, które, moim zdaniem, byłyby możliwe, jeśli popatrzymy, jak się celowo dolewa oliwy do ognia [...] daliśmy Amerykanom do zrozumienia, że nie mogą nas podzielić w Europie i że nie powinni ciągle nastawiać nas przeciwko Rosji”.

### Czechy

---

**Marek Obrtel** - Czechosłowaccy Rezerwiści (organizacja paramilitarna)

„Nie mogę identyfikować się z amerykańską polityką. [...] jej skutki to spalone kraje i miliony zabitych na całym świecie”.

**Tomio Okamura** - Wolność i Demokracja Bezpośrednia (partia polityczna)

„Rosja została ukarana za przestępstwa ukraińskich faszystów z Kijowa [...] to była kolejna niebezpieczna głupota ze strony Brukseli”.

**Natalija Vitrenkova** - Instytut Słowiańskich Studiów Strategicznych (organizacja pozarządowa)

„Ukraina to nowe państwo neonazistowskie. Nic dziwnego, że Krym chciał się oderwać”.

### Węgry

---

artykuł prasowy - Armia Banitów (organizacja paramilitarna)

„Niedawno został zaatakowany ośrodek dla uchodźców w Pradze. Nawet w Rosji agresja tych ludzkich zwierząt musi być zatrzymana siłą. To jest dopiero początek. Europejscy nacjonaliści przygotowują się do walki, opór już się utworzył. Niedługo żelazna wola przetrwania wybuchnie, aby bronić ojczyzny i zapewnić ochronę domowego ogniska”.

**Szabó Zsolt** - Armia Banitów (BS)

*„Rosja wróciła jako największy gracz polityki światowej. Prezydent Władimir Putin wyjaśnił sytuację w poniedziałek i powiedział, że jednobiegunowy porządek świata się skończył. Rosyjska operacja antyterrorystyczna oficjalnie rozpoczęła się w Syrii! [...] Gdy mówimy, że powrót Rosji jest czymś pozytywnym, nie oznacza to, że oczekujemy, że Władimir Putin przyniesie nam raj na ziemi. Tylko porządek”.*

**Vona Gábor** - Jobbik (partia polityczna)

*„Odczuwam strach, że jest to pewnego rodzaju gra wstępna przed wojną rosyjsko-amerykańską. [...] Mam wrażenie, że cokolwiek dzieje się w Siedmiogrodzie, nie dotyczy przede wszystkim Węgrów i Rumunów, [...] ale jest próbą sił między Rosją a Stanami Zjednoczonymi”.*

## **Słowacja** \_\_\_\_\_

petycja partyjna - Partia Ludowa – Nasza Słowacja (LSNS)

*„W tej chwili NATO próbuje zająć Ukrainę i Rosję. Amerykańscy żołnierze zbliżają się coraz bardziej do rosyjskich granic. A nasi zdraźcicy politycy pomagają im w tym”.*

**Thomas Bičkoš** - Słowaccy Rekruci (organizacja paramilitarna)

*„Ani członkostwo w proterrorystycznej agresywnej organizacji NATO, pod imperialnym wpływem Stanów Zjednoczonych, ani członkostwo w zbiurokratyzowanej Unii Europejskiej, która stopniowo zamienia się w ogólnoeuropejskie superpaństwo, nie daje absolutnie żadnej gwarancji czy pewności wolności i utrzymania suwerenności Republiki Słowacji”.*

**Martin Keprta** - Słowaccy Rekruci (organizacja paramilitarna)

*„Naszym celem jest Nowa Rosja i uznanie niezależnej Republiki Donieckiej. Jestem członkiem oficjalnej armii. Oznacza to, że jeśli pokój będzie trwał, pozostanę w koszarach, czekając aż moja ojczyzna znów wezwie mnie do służby”.*

komunikat - Grupa Działania Opór Kysuce (organizacja paramilitarna)  
*„Bracia Słowacy, sympatycy i zwolennicy Grupy Działania Opór Kysuce! Biorąc pod uwagę napięte stosunki z Rosją i katastrofalną sytuację, jeśli chodzi o słowackie bezpieczeństwo i siły obronne, wzywamy wszystkich dzielnych, zdrowych psychicznie i fizycznie nacjonalistów, aby w miarę swoich możliwości starali się przeniknąć do armii lub policji”.*

**Jozef Žarnovičan** - Stowarzyszenie Żołnierzy Słowackich

*„Pakt Północnoatlantycki coraz bardziej staje się narzędziem agresji amerykańskich i europejskich elit w walce o redystrybucję zasobów, nie dla obrony demokracji, która właściwie jest już ideologią martwą”.*

**Jozef Žarnovičan** - Stowarzyszenie Żołnierzy Słowackich

*„Przyjdzie czas, i to niedługo, gdy Słowacja będzie mieć rząd odporny na naciski międzynarodowego faszystowskiego korporacjonizmu i globalizmu, będzie miała jasno określony traktat sojuszniczy z silnymi, wiarygodnymi państwami, i silną narodową armię, gotową chronić swoich obywateli”.*

## **Polska**

---

**Mateusz Piskorksi** - Zmiana (partia polityczna)

*„[Ukraina] jest państwem upadłym. W momencie, gdy Zachód, w tym Polska, poparł zwolenników Bandery na Ukrainie, kraj pogrążył się w chaosie”, „Mieszkańcy Krymu już od dawna mieli prorosyjskie poglądy. Oni boją się banderowców. My też powinniśmy się bać”.*

**David Hudziec** - Obóz Wolnej Polski

*„Kiedy wybuchł konflikt na Ukrainie, nie chciałem być bierny. W Polsce wszyscy nagle stanęli przeciwko Rosji, bezmyślnie wspierając Ukraińców. Ludzie zapominają, że banderowcy, którzy wyrządzili Polakom tyle krzywd, odradzają się tam. Dla banderowców to Polska jest największym wrogiem!”*

**Janusz Korwin Mikke** - KORWiN (partia polityczna)

*„Separatyści w Donbasie to rosyjscy patrioci. Jego ekscelencja Petro Poroszenko, prezydent Ukrainy, musi ich zniszczyć, tak samo jak Niemcy musieli stłumić powstanie warszawskie. [...] prawdopodobnie zaskoczę was, ale gdybym ja sam był Władimirem Putinem, po zestrzeleniu tego samolotu natychmiast wysłałbym 50 tysięcy żołnierzy, zajął teren, wykonał egzekucję na sprawcach i zorganizował uczciwe referendum”.*

## ZAŁĄCZNIK 2. PROROSYJSKIE ORGANIZACJI PARAMILITARNE W EUROPIE ŚRODKO-WO-WSCHODNIEJ\*

### Czechy

Czechosłowaccy Rezerwiści			Data założenia: 2015
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
około 500/około 6 tysięcy**	nacjonalizm, panslawizm, antynatowska, antyukraińska	szkolenia wojskowe, legalnie posiadana broń	retoryczne

Samoobrona Narodowa			Data założenia: 2015
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
około 50/około 2,5 tysiąca**	nacjonalizm, panslawizm, antynatowska, antyimigracyjna, antyukraińska	szkolenia wojskowe, szkolenia kryzysowe	Ludowa Republika Doniecka, „konsulat” Ludowej Republiki Donieckiej w Ostrawie



## Węgry

Ruch Młodzieżowy Sześćdziesiąt Cztery Komitaty Obywatelskie			Data założenia: 2001
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
około 100–200	nacjonalizm, rewizjonizm, antysemicka, antyimigracyjna, antyukraińska	szkolenia wojskowe przypadków terroryzmu prorosyjskiego, przemoc wobec migrantów	Naddniestrze

Armia Banitów			Data założenia: 2008
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
około 400	neonazistowska, antysemicka, antyromska, antyimigrancka	szkolenia wojskowe, wyłudzenie haraczy, przestępstwa z nienawiści wobec Romów	rosyjskie kluby walki

Wilki			Data założenia: 2011
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
brak danych	nacjonalizm, antysemityzm, antyromska antyimigrancka	szkolenia wojskowe, ćwiczenia airsoftowe	separatyści

<b>Nowa Gwardia Węgierska</b>			<b>Data założenia: 2009</b>
<b>Liczba członków</b>	<b>Ideologia</b>	<b>Zagrożenie przemocą</b>	<b>Związki z Rosją</b>
około 200	nacjonalizm, antysemita, antyromska, antyimigrancka	szkolenia wojskowe	retoryczne

<b>Węgierski Ruch Samoobrony</b>			<b>Data założenia: 2014</b>
<b>Liczba członków</b>	<b>Ideologia</b>	<b>Zagrożenie przemocą</b>	<b>Związki z Rosją</b>
brak danych	nacjonalizm, antysemita, antyromska, antyimigrancka	szkolenia wojskowe, marsze antyromskie	retoryczne

<b>Węgierski Front narodowy</b>			<b>Data założenia: 1989/zlikwidowana</b>
<b>Liczba członków</b>	<b>Ideologia</b>	<b>Zagrożenie przemocą</b>	<b>Związki z Rosją</b>
brak danych	nacjonalizm, antysemita, antyromska, proputinowska	szkolenia wojskowe	GRU

## Słowacja

Słowaccy Rekruci			Data założenia: 2012
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
około 150	panslawizm, antynatowska, antyukraińska	szkolenia w rosyjskich sztukach walki, survival, szkolenia taktyczne, szkolenia wojskowe w rosyjskim sposobie walki Система, ostre strzelanie	bojownik po stronie separatystów – Martin Kepřta, stowarzyszenie Stiag, instruktorzy ze specnazu i OMON-u, rosyjskie kluby patriotyczne, „Nocne Wilki”

Grupa Działania Opór Kysuce			Data założenia: 2011
Liczba członków	Ideologia	Zagrożenie przemocą	Związki z Rosją
około 200	neonazistowska, panslawizm, antysemicka, antynatowska, antyukraińska	szkolenia wojskowe, infiltracja armii, podpalenia siedzib rodzin romskich	retoryczne

\*Prorosyjskie organizacje paramilitarne istnieją tylko w Czechach, na Słowacji i na Węgrzech. Nie ma takich organizacji w Austrii, z kolei niektóre polskie ruchy paramilitarne są tylko infiltrowane przez prorosyjskich polityków.

\*\* Liczba członków szacowana przez ekspertów i według oświadczeń organizacji.

Od początku kryzysu ukraińskiego wyraźnie widać, że organizacje skrajnie prawicowe i ekstremistyczne, z których większość dotychczas obierała sobie za głównych wrogów mniejszości etniczne, wyznaniowe czy seksualne, przekierowują swoją uwagę na kwestie geopolityczne. Organizacje te nie tylko agitują przeciwko NATO i Unii Europejskiej, ale także darzą szczególną sympatią Rosję Władimira Putina, którą uważają za ideowy i polityczny wzór, żywią również głęboką nienawiść do Ukrainy. Nie jest to przypadek, lecz raczej efekt szerszej zakrojonych wysiłków Kremla, zmierzających do podważenia stabilności regionu w ogóle, szczególnie zaś dwustronnych stosunków z Ukrainą, przez popieranie prawdziwych wichrzycieli w regionie: organizacji xzwięcej istnieje sporów między tymi krajami, im więcej wskrzesza się historycznych debat na temat granic oraz im więcej strachu i nieufności wzbudza się w regionie, tym lepiej dla Kremla. Celem strategii jest wykorzystywanie słabości regionu Europy Środkowo-Wschodniej, między innymi gorzkich wspomnień dawnych sporów terytorialnych, tendencji nacjonalistyczno-secesjonistycznych i wciąż straszących widm szowinistycznych ideologii, obiecujących ponownie uczynić te narody wielkimi. Pragniemy podziękować naszym współpracownikom w poszczególnych krajach za ogromną pracę włożoną w opracowanie studiów przypadku odnoszących się do konkretnych państw. Są to: Fabian Schmid, dr Bernhard Weidinger, dr Petra Vejvodová, Jakub Janda, Veronika Víchová, Michał Kacewicz, Łukasz Wenerski, dr Grigorij Meseżnikov, Radovan Bránik, dr prawa Daniel Milo, Attila Juhász, András Dezső, Szabolcs Panyi.



**POLITICAL CAPITAL**  
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE